

Sara Oikarinen

ANALYYTTISIÄ MIEHIÄ JA LÄPIPOLITISOITUNEITA VIOLETTITUKKAISIA TYTTÖJÄ

Anti-gender-retoriikka Perussuomalaisten ja
Kristillisdemokraattien puoluepoliittisissa julkaisuissa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ

Sara Oikarinen: Analyyttisiä miehiä ja läpipolitisoituneita violettitukkaisia tyttöjä: Anti-gender-retoriikka Perussuomalaisten ja Kristillisdemokraattien puoluepoliittisissa julkaisuissa.

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimus
Toukokuu 2021

Tässä tutkielmassa tarkastelen anti-gender-retoriikkaa ja tasa-arvon vastustamista suomalaisessa puoluepolitiikassa. Anti-gender-ilmio tai anti-genderismi ei ole selkeärajainen ilmiö. Tässä tutkielmassa anti-gender-retoriikalla viitataan kuitenkin pääasiassa niihin argumentteihin ja näiden argumenttien perusteluihin, joita käytetään erinäisten tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymysten vastustamiseksi. Työn tavoite on selvittää anti-gender-ilmion laajuutta puoluepolitiikassa. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, *miten anti-gender-retoriikka ilmenee suomalaisessa puoluepolitiikassa?* Aineistoa kerätessäni huomasin kuitenkin retoriikan rajautuvan selkeästi kahteen puolueeseen, joten päätin rajata tarkasteluni näihin. Niinpä tutkimuskysymys kehittyi muotoon, *miten anti-gender-retoriikka ilmenee Perussuomalaisen ja Kristillisdemokraattisen puolueen ohjelmajulkaisuissa ja puoluelehtien pääkirjoituksissa?*

Aineistoksi valitsin sekä Kristillisdemokraattisen että Perussuomalaisen puolueen ohjelmajulkaisuja ja puoluelehtien (KD-lehti ja Perussuomalainen) pääkirjoituksia ajalta 2016–2020. Ohjelmajulkaisuja on tarkastelussa mukana kristillisdemokraateilta kolme ja perussuomalaisilta neljä kappaletta. Puoluelehtien pääkirjoituksia on tarkastelussa kristillisdemokraateilta kuusi ja perussuomalaisilta seitsemän. Aineistona olevat tekstit käsittelevät tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden, perhepolitiikan, media- ja kulttuuripolitiikan, maahanmuuttopolitiikan, koulutuspolitiikan ja sosiaalipolitiikan teemoja.

Menetelmänäni käytän retoriikan analyysiä Chaïm Perelmanin ja Lucie Olbrechts-Tytecan määrittelemien käsitteiden avulla. Käsitteet on luotu retoristen keinojen analysoimisen avuksi, ja ne keskittyvät argumentin perustelun tapoihin, perustelun pohjana oleviin lähtöoletuksiin sekä puhujan ja kuulijan suhteeseen. Feministinen politiikan tutkimus ohjaa analyysin näkökulmaa tekstin luomiin ja ylläpitämiin yhteiskunnallisiin hierarkioihin ja niiden konkreettisiin seurauksiin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi yhteiskunnassa. Teoreettiselta taustaltaan tutkielma kytkeytyy eurooppalaiseen anti-gender-ilmion tutkimukseen ja erityisesti Roman Kuharin ja David Patternoten ilmiötä kokoavaan kirjallisuuteen. Käsitteelen anti-gender-ilmion juuria sekä genderismiä tyhjänä merkitsijänä ja symbolisena liimana, joka yhdistää konservatiivisia, nationalistisia ja äärioikeistoon kuuluvia toimijoita erilaisista poliittisista lähtökohdista.

Suomalaisessa puoluepolitiikassa Kristillisdemokraattista ja Perussuomalaista puoluetta yhdistäviä tekijöitä vaikuttavat tämän tutkielman pohjalta olevan ensiksi lähtöoletus siitä, että on olemassa poliittinen ideologia, jota kutsutaan genderismiksi. Binäärinen, sukupuolten eroja korostava sukupuolikäsitys ohjaa paitsi käsitystä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien ihmisten oikeuksista myös tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Lasten etu on molempien puolueiden teksteissä paljon käytetty retorinen keino tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävien reformien vastustamisen tukemiseksi. Puolueita selkeimmin erottava tekijä vaikuttaa olevan niiden suhtautuminen toisiinsa. Siinä missä perussuomalaisissa teksteissä luodaan yhteyttä puolueiden välille, kristillisdemokraattiset tekstit asemoivat perussuomalaiset oman puolueensa poliittiseksi vastustajaksi konservatiivipuolueiden joukossa. Yhtenevä diskurssi molempien puolueiden teksteissä liittyy uskonnon arvottamiseen valkoisuuden ja länsimaisuuden kautta. Uskonto länsimaisena ja kristillisenä esitetään toivottavana, mutta rodullistettujen ihmisten toteuttamana uskonto, ja erityisesti islam, esitetään yhteiskunnallista kontrollointia tarvitsevana ja vieraana.

Avainsanat: anti-gender, genderismi, puoluepolitiikka, tasa-arvo

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	4
2 Teoreettinen tausta	5
2.1 Gender-ideologia ja tasa-arvon vastustaminen.....	5
2.2 Aiempaa tutkimusta.....	6
2.3 Argumentaation edellytyksistä	8
2.4 Argumentaation tekniikoista	9
3 Aineisto ja menetelmät	12
3.1 Puoluelehtien pääkirjoitukset ja puolueohjelmat aineistona.....	12
3.2 Retoriikan analyysistä feministisestä näkökulmasta	13
4 Anti-gender-retoriikka perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien teksteissä	15
4.1 Kahtiajakoinen sukupuoli	15
4.2 Yksinkertaistettu tasa-arvo.....	18
4.3 Lapsen paras.....	23
4.4 Arvoliberaalien ja eliitin kulttuuriagenda.....	26
4.5 Sananvapaus uhattuna: väitteitä kristinuskon ja konservatismiin alasajosta yhteiskunnassa	28
5 Puolueiden suhteet – erontekoja ja yhteenliittymiä.....	29
6 Pohdinta ja yhteenveto	32
7 Lähteet	34
Liite 1	37

1 Johdanto

Sukupuolten välistä ja seksuaalista tasa-arvoa vastustavia liikkeitä on tutkittu ympäri maailmaa. Kuitenkin Euroopassa tutkimus on ennen 2010-lukua ollut vähäistä, johtuen edistysnarratiivista, johon tutkijatkin ovat kompastuneet. Ajatus Euroopasta jatkuvan edistyksen tyyssijana ja Suomesta tasa-arvon mallimaana on tehnyt mahdottomaksi ajatella tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden joutuvan kohtaamaan organisoitua vastustusta. Vasta 2010-luvun alussa ranskalaisen, yhdenmukaista avioliitto-oikeutta vastustavan La Manif pour Tous -liikkeen keräämään suosion ja sen myötä, että vastaavia liikkeitä luotiin tästä inspiroituneena muissa Euroopan valtioissa, on tasa-arvoa ja seksuaalioikeuksia vastustavia liikkeitä alettu systemaattisemmin tutkia. (Kuhar & Patternotte 2017, 14.) Suomalainen Aito avioliitto -yhdistys on logoaan myöten lähes täydellinen kopio ranskalaisesta La Manif pour Tous -liikkeestä pienoiskoossa ja siis esimerkki retoriikasta suomalaisessa kontekstissa. Tässä tutkielmassa käsitelen erityisesti anti-gender-retoriikkaa puoluepolitiikassa, en niinkään suomalaisten anti-gender-toimijoiden kenttää.

”Gender-ideologiaa” vastustavat diskurssit ovat alkaneet 1990-luvulla Vatikaanista. Ne alkoivat katolisen kirkon vastastrategiana ihmisoikeuksiin tuohon aikaan laajemmin liitetyille seksuaali- ja lisääntymisoikeuksille sekä yleiseen käyttöön levinneelle ”gender”-termille sosiaalisen sukupuolen kuvaajana. Pyhä istuin, katolisen kirkon ylin hallinto, alkoi kampanjoida erityisesti ”gender”-sanaa vastaan. Vuosien 1994 YK:n Kairon väestöä ja ympäristöä sekä 1995 Pekingin naisia käsittelevät konferenssit koettiin kirkon Pyhän istuimen taholta tappiona. Kirkon hallinto pelkäsi, että seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien kautta voitaisiin kansainvälisesti aikaansaada asenneilmapiiri, jossa aborttia pidetään hyväksyttävänä, traditionaalista äitiyttä vastustetaan ja homoseksuaalisuus legitimoidaan. Katolinen kirkko alkoi kampanjoida sukupuolten toisiaan täydentävyyden ajatuksen puolesta tasa-arvon lähtökohtana sen sijaan, että huomio olisi lähtökohtaisesti yhdenvertaisissa oikeuksissa. Gender eli sosiaalinen ja liukuva sukupuoli ymmärrettiin strategisena keinona hyökätä luonnollisen perheen ideaalia vastaan. (Kuhar & Patternotte, 2017, 21.)

Suomalaisessa puoluepolitiikassa on myös läsnä argumentointitapoja, jotka voidaan luokitella anti-gender-liikkeille tyypilliseen retoriikkaan kuuluviksi. Kiinnostuin siitä, kuinka tämä retoriikka toimii Suomessa ja lähdin liikkeelle tutkimuskysymyksellä, *miten anti-gender-retoriikka ilmenee suomalaisessa puoluepolitiikassa?* Tarkastelin aluksi kahdeksan suurimman puolueen ohjelmia ja etsin niistä anti-gender-liikkeille tyypillistä argumentointia. Alustavan analyysini perusteella päädyin rajaamaan aineiston vain Perussuomalaisten ja Suomen Kristillisdemokraattisen puolueen ohjelmiin, ja myöhemmin näiden puolueiden lehtien pääkirjoituksiin, sillä näiden puolueiden ohjelmissa anti-

gender-retoriikkaa selkeästi esiintyi. Siispä tarkempi tutkimuskysymykseni onkin, *kuinka anti-gender-retoriikka ilmenee perussuomalaisen ja kristillisdemokraattisen puolueen ohjelmajulkaisuissa ja puoluelehtien pääkirjoituksissa?* Lisäksi pyrin vastaamaan kysymykseen, kuinka niin kutsutun gender-ideologian vastustaminen tuo nämä puolueet yhteen poliittisten kysymysten tasolla.

2 Teoreettinen tausta

Aloitan anti-gender-ilmion kuvaamisella ja sen väljällä määrittelyllä. Anti-gender-ilmiotä on mahdotonta määritellä kovin tarkkarajaisesti jo sen luonteen vuoksi. Seuraavassa kappaleessa kerron gender-sanan käytöstä tyhjänä merkitsijänä ja symbolisena liimana, jonka toivon avaavan tätä näkökulmaa. Tässä luvussa myös käsitelen uuden retoriikan perinnettä ja retoriikan analyysiä menetelmänä. Erittelen argumentaation edellytyksiä sekä joukon analyysin avuksi luotuja käsitteitä.

2.1 Gender-ideologia ja tasa-arvon vastustaminen

Niin kutsuttua gender-ideologiaa tai gender-teoriaa ei tule sekoittaa sukupuolentutkimukseen ja akateemiseen kirjallisuuteen sukupuolesta. Termi on luotu naisten ja LHBTIQ+ -ihmisten oikeuksien, niiden puolesta tehtävän aktivismin ja sellaisen tutkimuksen vastustamiseksi, jolla pyritään määrittelemään uudelleen naturalistista ja essentialistista käsitystä sukupuolesta. (Patternotte & Kuhar 2018, 8.) Keskeisiin teemoihin, joiden yhteydessä gender-ideologian käsite nousee esille, kuuluvat ainakin seksuaali- ja lisääntymisoikeudet, samaa sukupuolta olevien parien oikeus avioliittoon ja adoptioon, uudet lisääntymisteknologiat, seksuaalikasvatus, naisten ja vähemmistöjen suojelu sukupuolittuneelta väkivallalta sekä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen keinot. (Kuhar & Patternotte 2017, 16.)

Käsitteenä gender-ideologia on niin sanottu tyhjä merkitsijä ja se mahdollistaa koalitioiden luomisen yksittäisen kysymyksen ympärille sellaistenkin toimijoiden välillä, joiden intressit ovat muuten ristiriitaiset tai toisistaan muuten selvästi poikkeavat. Sanana gender-ideologia, gender-teoria, genderismi tai sukupuolihämmennys (gender delusion) ovat keskenään vaihdettavia ja viittaavat kaikki laajoihin asiakokonaisuuksiin. Näihin kaikkiin liittyy ajatus siitä, että ”gender-ideologia”, ”gender-teoria”, feministit ja LHBTIQ+ -liikkeet pyrkivät tuhoamaan käsityksen sukupuolesta ihmiselle luonnollisesti ja itsestään selvästi kuuluvana asiana. (Hark & Villa 2015, 7 sit. Mayer & Sauer 2017, 39.) Andrea Petó puolestaan on esittänyt, että vaikka poliittiset liikkeet saattavat pinnallisesti näyttää vastustavan gender-käsitettä, käytännössä ne toimivat eri elämänalueilla käyttäen

sanaa gender symbolisena liimana (symbolic glue). Näin anti-gender-liikkeet peittävät sen, että todellisuudessa ne keskittyvät muuttamaan syvällisellä tavalla eurooppalaista arvomaailmaa. Anti-gendersimin globaali viehätysvoima perustuu siihen, että useat maat kyseenalaistavat universaalien ihmisoikeuksien periaatteen vetoamalla kulttuuriseen erityisyyteen (cultural exceptionism). (Pető 2015, 127.)

Anti-gender-toimijat näkevät siis itsensä vastustamassa korruptoituneen eliitin salaliittoa, jonka tarkoituksena on mullistaa tavallisten ihmisten elämä. Anti-gender-toimijat väittävät, että monikansalliset toimijat, kuten Euroopan Unioni ja Yhdistyneet Kansakunnat, levittävät ideologiaa, joka uhkaa paitsi kansallista suvereniteettia, myös luonnonjärjestystä ja tervettä järkeä. Uuskolonialismi onkin usein gender-ideologian yhteydessä käytetty sana, jolla viitataan siihen, että länsimaiset aktivistit ja heitä edustavat hallitukset pyrkivät sekularisoimaan muun maailman ja pakottavat ideologiansa osaksi muitakin kulttuuripiirejä. (Kuhar & Patternotte 2017, 19.) Anti-gender-toimijoilla tarkoitan tässä tutkielmassa niitä tahoja, jotka perustelevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävien uudistusten vastustusta vetoamalla gender-ideologiaan. Perussuomalaiset tai kristillisdemokraatit puolueina eivät kumpikaan yksiselitteisesti ole anti-gender-toimijoita siinä mielessä, että ne kaikin tavoin sopisivat tässä esittämääni kuvaukseen. Toisaalta tämä pätee lähestulkoon mihin tahansa ”genderismiä” vastustavaan liikkeeseen. Sisäinen ristiriitaisuus ja keskittyminen tiettyihin kysymyksiin tulivatkin oletetusti tuloksissani esille. On myös kiinnitettävä huomiota paikalliseen kontekstiin ja siihen, että Pohjoismaissa ja Suomessa tasa-arvon ihanne kuuluu oleellisella tavalla valtion omakuvaan (Nygren, Martinson & Mulinari 2018, 2).

Lopuksi vielä hieman terminologian kääntämisestä ja kielivalinnoista. Olen päätenyt pitämään tutkielmassa mukana englanninkieliset gender- ja anti-gender-termit siitä syystä, että ne ilmenevät näin myös aiemmassa suomenkielisessä tutkimuksessa. Aiemmassa tutkimuksessa on lisäksi havaittu tämän olevan kansainvälinen trendi, oletettavasti sen takia, että englanninkielistä gender-sanaa käyttämällä pyritään korostamaan tämän ”ideologian” vierasperäisyyttä ja oletettua elitismia (Kuhar 2015 sit. Kuhar & Patternotte 2017: 27).

2.2 Aiempaa tutkimusta

Eurooppalaista anti-gender-liikehdintää on tutkittu viime vuosina runsaasti. Aiempia tutkimuksia on tehty mm. Ranskan, Saksan, Belgian, Italian, Puolan, Unkarin, Slovenian ja Slovakian kontekstissa. (Kts. Esim. Mayer & Sayer 2017; Bracke & Dupond & Patternotte 2017; Stambolis-Rushtorfer & Tricou 2017; Villa 2017; Kováts & Pető 2017; Garbagnoli 2017; Graff & Korolczuk 2017; Moss

2017; Kováts & Pöim 2015.) Agnieszka Graff ja Elżbieta Korolczuk (2017) ovat tutkineet anti-gender-liikehdintää Puolassa. He toteavat, että poliittisen oikeiston kampanja ”gender-ideologiaa” vastaan alkoi virallisesti vuonna 2013, kun papillinen piispainkonferenssin kirje luettiin seurakunnissa. Tämän jälkeen sekä katolinen kirkko että konservatiiviset ryhmittymät aloittivat useita hankkeita vastustaakseen sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvää kasvatusta ja lainsäädäntöä, seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia sekä gender-termin käyttöä poliittisissa dokumenteissa ja julkisessa keskustelussa. (Graff & Korolczuk 2017, 210.)

Graff ja Korolczuk (2017) tarkastelevat Puolan anti-gender-liikehdintää uutena ideologisena ja poliittisena muodostelmana sen sijaan, että he mieltäisivät sen osaksi ”tavallista” konservatiivista takaiskua. Liike onnistuu yhdistämään transnationaalin ja lokaalin, mikä tekee siitä tehokkaan massaliikkeen. Graff ja Korolczuk selittävät anti-gender-liikkeiden menestystä niiden kyvyllä käyttää hyväkseen vanhempien huolta lapsistaan ja perheistään, tavallisten ihmisten arvokkuuden tuntua ja identiteettiä sorrettuna enemmistönä sekä halua puolustaa autenttisia arvoja vieraita voimia ja korruptoituneita eliittejä vastaan. (Graff & Korolczuk 2017, 210.) Uhkakuvat ”perhearvojen” ja lasten olosta vaarassa vieraiden voimien keskellä ovat osoittautuneet toimiviksi eri toimijoiden tuomisessa yhteen. Liikehdintä on saanut tukensa niin katoliselta kirkolta, abortin vastaisilta organisaatioilta, huolestuneilta vanhemmilta kuin äärioikeistoltakin. Puolassa anti-gender-liikkeiden menestyksellä on ollut merkittäviä poliittisia seurauksia. Vuonna 2015 oikeistopuolueet voittivat niin eduskunta- kuin presidentinvaalitkin. (Graff & Korolczuk 2017, 226.) Tammikuussa 2021 Puolassa tuli voimaan aborttilaki, joka tekee laillisen abortin tekemisestä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta lähes mahdottoman. Uusi laki on saanut aikaan laajoja mielenosoituksia naisten oikeuksien puolesta.

Suomessa muun muassa Tuija Saresma ja Tuuli Lähdesmäki (2014) ovat tutkineet populismia suomalaisessa maahanmuuttoa vastustavassa nettikeskustelussa. He nostavat tutkimuksessaan erityisesti esille populististen ulostulojen kehystämisen tasa-arvon näkökulmasta ja tasa-arvon käyttämisen hegemonisten valtarakenteiden säilyttämisen työkaluna. Tutkimuksessaan Saresma ja Lähdesmäki (2014, 300–301) toteavat, että maahanmuuton vastustamista erityisesti muslimimaista vastustetaan suomalaisen tasa-arvon ja seksuaalioikeuksien suojelemisen perusteella. Lisäksi *Politiikasta*-lehti on toimittanut gender-ideologiaa käsittelevän kolme artikkelia sisältävän juttusarjan (Saresma 2020, Saarinen 2020 ja Honkasalo 2020).

Lähdesmäkin ja Saresman tutkimuksessa eritellään seuraavat viisi diskurssia, joiden kautta populismia kehystetään tasa-arvon näkökulmasta ja tasa-arvon ihanne saadaan palvelemaan vallitsevia yhteiskunnallisia hierarkioita. Ensimmäisessä perussuomalainen puolue esitetään

kotimaisen tasa-arvon ja seksuaalioikeuksien puolustajana kehystämällä muslimimaista tapahtuva maahanmuutto uhkana tasa-arvolle. Puolue ikään kuin kutsuu valikoidut *toiset* suojelunsa piiriin. (Lähdesmäki & Saresma 2014, 304–306.) Toiseksi islamin toiseuttamisella eli aineistossa esittämisellä kehittymättömänä ja aggressiivisena kulttuurina saadaan aikaan vastakkainasettelu ”sivistyneen länsimaisen kulttuurin” ja sitä ”uhkaavan” islamin välillä (Lähdesmäki & Saresma 2014, 307–308). Kolmanneksi islamia ei kuitenkaan nähdä ainoana tasa-arvoa ja länsimaista yhteiskuntajärjestystä uhkaavana asiana. ”Suvaitsevaiset” naiset ja homoseksuaalit miehet esitetään keskustelussa vihervasemmistolaisina liberaaleina, jotka naivisti kannattavat itseään uhkaavaa maahanmuuttoa. (Lähdesmäki & Saresma 2014, 307.) Neljäs diskurssi liittyy musliminaisten oletettuun passiiviseen rooliin yhteiskunnassa, johon toivotaan muutosta miesten vallan vähentämisen kautta, sen sijaan, että keskityttäisiin naisten voimaantumiseen ja osallisuuden lisäämiseen (Lähdesmäki & Saresma 2014, 306). Viides diskurssi esittää tasa-arvon länsimaissa jo saavutettuna. Länsimaissa ja Suomessa tasa-arvon puolustaminen voidaan jopa asemoida konservatiivien tehtäväksi, sillä sen säilyttäminen ei edellytä yhteiskunnallisia muutoksia. (Lähdesmäki & Saresma 2014, 309.)

Lähdesmäkin ja Saresman käsittelemät diskurssit eivät välttämättä edusta täysin tarkastelemieni puolueiden linjoja huolimatta siitä, että keskusteluihin osallistujista suuri osa vaikutti olevan perussuomalaisen kannattajia. Näissä diskursseissa ja tässä tutkielmassa käsittelemästäni aineistosta löytyi kuitenkin useita yhtäläisyyksiä, joita käsitelen luvuissa 4 ja 6. Globaalia oikeistoa ei kuitenkaan tule tarkastella yhtenä massana, vaikka siihen luettavilla liikkeillä voi olla useita risteymäkohtia. Anti-gender-kampanjat ovat eräs nouseva risteyskohta erilaisista historiallisista taustoista lähteneille konservatiivisille liikkeille. (Patternotte & Kuhar 2018.) Tästä kasvavasta risteyskohdasta olen Suomen kontekstissa kiinnostunut. Tarkastelen globaalia ilmiötä kansallisessa kontekstissa, joten myös paikallisuus on käsitteenä oleellinen osa tutkimustani. Tarkoitukseni on liittää tutkielmani tiiviisti transnationaalisen tutkimuksen tuloksiin.

2.3 Argumentaation edellytyksistä

Tarkastelen aineistoani Chaïm Perelmanin (2007, alk. p. 1996) esittelemien käsitteiden avulla. Perelmanin mukaan argumentaatioissa ei ole niinkään kyse johtopäätösten todistamisesta kuin premisseille eli *ennakkosopimuksille osoitetun hyväksynnän laajentamisesta johtopäätöksiin*. Tämä edellyttää argumenttien sovittamista yleisön mukaan niin, että päättelyn lähtökohdiksi valitaan vain väitteitä, jotka kuulijat hyväksyvät. (Perelman 2007, 28.) Esimerkkinä voisi olla vaikkapa abortin vastustaminen elämän suojelemiseen vedoten. Elämän suojeleminen on periaate, jota kukaan tuskin haluaa

vastustaa. Vakuuttamalla yleisön siitä, että sikiö on jo elävä ihminen, voi puhuja siis ulottaa elämän suojelun periaatteen koskemaan myös sikiötä. Aina puhuja ei kuitenkaan onnistu arvioimaan oikein, mitä premissejä hänen yleisönsä hyväksyy. Tätä kutsutaan *luvattomaksi ennakkopäätelmäksi*. Jos yleisö (-n jäsen) kyseenalaistaa hyväksytyyn ”totuuden” ei puhuja voi käyttää tätä premissiä ennen kuin hän on vakuuttanut kuulijansa siitä, että kyseenalaistava henkilö on väärässä tai keskustelijaksi kelpaamaton. (Perelman 2007, 29–30.)

On olemassa tiettyjä *universaaliarvoja*, kuten hyvyys, kauneus ja oikeus. Universaalius on kuitenkin siinä mielessä rajattua, että se säilyy vain niin kauan kuin arvoja ei sovelleta käytäntöön tai määritellä. Edellisen kappaleen esimerkissä sikiön elämän suojeleminen nähdään hyvänä. Hyvänä voidaan kuitenkin pitää myös äidin itsemääräämisoikeuden ja hyvinvoinnin kunnioittamista, kun sikiö ei vielä ole kykenevä pärjäämään sitä kantavasta ruumiista erotettuna. Eugene Dupréel (1948, 181–182 sit. Perelman 2007, 34) on esittänyt, että universaaliarvoja voidaan pitää lähinnä suostuttelukeinoina, joita voidaan soveltaa aina uusiin tilanteisiin.

Perelman (2007) kirjoittaa, että arvoja koskevan analyysin yhteydessä on tärkeää erotella *abstraktit arvot*, kuten kauneus ja oikeus, ja *konkreettiset arvot*, kuten isänmaa ja kirkko. Konkreettiset arvot liittyvät johonkin konkreettiseen ainutkertaiseksi ymmärrettyyn asiaan, ryhmään, esineeseen tai instituutioon. Tilanteen mukaan yhdet altistetaan yleensä toisille, niinpä argumentaatiossa tarvitaan molempia. (Perelman 2007, 34–35.) Konkreettisiin arvoihin perustuva päättely vaikuttaa olevan tyypillistä konservatiivisille yhteisöille ja abstraktit arvot sopivan paremmin yhteiskunnallisen kritiikin lähtökohdiksi, sillä niihin on helpompaa kytkeä muutosvaatimus. (Perelman 2007, 36.) Esimerkiksi naisten pappisvihkimyksen puolesta on evankelisluterilaisen kirkon piirissä argumentoitu tasa-arvoon vetoamalla ja toisaalta sitä on vastustettu vetoamalla kirkkoon erityisenä instituutiona ja Raamattuun (tiettyihin Raamatun kohtiin) pyhänä kirjana.

2.4 Argumentaation tekniikoista

Perelman (2007) jakaa argumentit kahdella tavalla. Hän käsittelee yhtäältä *sidosmuotoisia argumentteja*, jolloin premissejä koskeva hyväksyntä siirretään koskemaan myös johtopäätöksiä, ja *erottelumutoisia argumentteja*, jolloin tavoitteena on saattaa erilleen tekijöitä, jotka perinne tai kieli sitoo yhteen. Näistä käytetään myös nimitystä *assosiatiiviset* ja *dissosiatiiviset* argumentit. (Perelman 2007, 58.) Toisaalta Perelman jakaa argumentit *kvasiloogisiin* ja *todellisuuden rakenteeseen nojaaviin* argumentteihin. Kvasiloogiset argumentit jäljittelevät muodollista päättelyä, mutta eivät

kuitenkaan kykene seuraamaan johdonmukaisen todistamisen periaatteita (Perelman 2007, 62). Seuraavaksi erittelen, kuinka tämä ilmenee.

Muodollisessa päättelyjärjestelmässä lausuman ja sen kiellon yhtäaikainen läsnäolo tekee järjestelmästä toimimattoman. Arkielämässä tällainen ristiriita on kuitenkin mahdollinen, eikä niitä välttämättä edes pyritä ratkaisemaan. (Perelman 2007, 63–70.) Järjestelmä, jossa esiintyy sisäisiä ristiriitoja, voidaan hyväksyä ja kokea toimivaksi. *Samaistukset* voivat olla yksi ristiriitojen selittämisen väline. Muodollisessa päättelyssä samuutta ei kyseenalaisteta, sillä se on selviö tai perustuu yleiseen sopimukseen. Kahta samanlaista oliota on siis loogista pitää vaihdettavana. Arkikielessä kaksi tekijää voidaan samaistaa kokonaan tai osittain, vaikka ne eivät noudattaisi tätä sääntöä eli niiden samuudesta voidaan väitellä. Arkielämässä ei olekaan usein kysymys juuri samanlaisista olioista (ihmisistä, asioista...) vaan siitä, voidaanko oliot *rinnastaa*. *Rinnastamisen*, tai *samaistamisen*, ehtona on, että oliot ovat ominaisuuksiltaan riittävän samanlaiset siinä määrin kuin on oleellista. Se mitkä ominaisuudet ovat oleellisia, riippuu toivotusta lopputulemasta. *Vastavuoroisuutta* hyödyntävässä argumentissa kaksi tilannetta esitetään symmetrisinä, jolloin niissä tulisi toimia samalla tavalla. (Perelman 2007, 70–78.) Voidaan esimerkiksi argumentoida, että kaikkia sukupuolia edustavat ihmiset ovat olennaisilta ominaisuuksiltaan samanlaisia, jolloin kaikkien yhtäläisiä mahdollisuuksia työelämässä tulisi edistää. Jos taas ajatellaan, että eri sukupuolia edustavat ihmiset omaavat biologiaan pohjaavia olennaisia eroja, erilaisia työelämässä näkyviä jakoja (kuten vaikka hoitoalojen naisenemmistöä ja miesten keskimääräisesti nopeampaa urakehitystä) ei välttämättä koeta ongelmaksi.

Muodollisessa päättelyssä *kokonaisuuden osat ovat pienempiä kuin itse kokonaisuus*. Tämä sääntö ei kuitenkaan toimi muodollisen päättelyn ulkopuolella. Päätelmäketju, jossa kokonaisuuden osatekijät alistetaan kokonaisuudelle johtaa loputtomaan syiden ja seurausten vyyhtiin ja ongelmaksi muodostuu, *milloin on sopivaa katkaista osien erittely yhä pienempiin osatekijöihin*. *Dilemassa* puolestaan arvioidaan kahta vaihtoehtoa, jotka molemmat johtavat huonoon lopputulemaan. (Perelman 2007, 83–86.) Lähelle tätä taktiikkaa osuu myös *vertailu*, joka toimii numeerista tietoa hyödyntävässä muodollisessa päättelyssä, jossa voidaan hyödyntää konkreettisia mittoja, kuten painoa, pituutta, tiheyttä tai alaa. Vertailukin muuttuu kuitenkin kvasiloogiseksi, kun sitä käytetään suhteessa asioihin, joita ei voida tarkasti mitata. Vertailussa retorisenä keinona on kyse kahden asian tietoisesta esittämisestä ainakin jossain määrin homogeenisinä, jolloin vertailukohde värittää aina verrattavaa. Tavoitteena on yleensä vaikutelman luominen, jolloin tarkat määrät on syytä jättää mainitsematta. (Perelman 2007, 86–87.)

Todellisuuden rakenteeseen nojaavat argumentit taas pyrkivät hyväksytyjä sidoksia hyödyntäen rakentamaan sillan hyväksytystä sellaiseen, minkä toivotaan tulevan hyväksytyksi. Sidokset voivat olla *peräkkäisiä*, kuten syytä ja seurausta kuvaavat sidokset, tai *rinnakkaisia*, kuten henkilön ja hänen tekonsa yhdistävä sidokset. Seuraussuhteisiin suuntautuvat argumentit voivat suuntautua syiden tutkimiseen, seurausten toteamiseen tai tosiseikan arvottamiseen seuraustensa perusteella, kuten usein lain oikeellisuutta punnittaessa pyritään tekemään. Viimeisenä mainittuja kutsutaan *pragmaattisiksi argumenteiksi*. (Perelman 2007, 93–95.) Kun yleisesti hyväksytyyn ja puhujan tavoitteleman välinen kuilu on liian iso, voidaan se pilkkoa osiin ja pyrkiä saavuttamaan askel kerrallaan. Vastustaja taas pyrkii torjumaan ennakoimansa ketjun estämällä ensimmäisen askelen, tätä kutsutaan *kaltevan pinnan argumentiksi*. (Perelman 2007, 100–101.) Suomessa vuonna 2015 hyväksytyyn sukupuolineutraalin avioliittolain käsittelyn aikana osa uskonnollisiin yhteisöihin kuuluvista vastusti lakia sillä perusteella, että myöhemmin kirkkokin saatetaan painostaa vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja.

Rinnakkaisiteisiin perustuvat argumentit perustuvat henkilön ja hänen tekojensa väliseen vuorovaikutukseen. Henkilön ja hänen tekojensa välillä ei ole peräkkäisyysuhdetta, sillä emme ajattele tekojen rakentavan henkilöä, vaan ne ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Henkilökuva tai maine vaikuttaa siihen, kuinka kyseisen ihmisen teot tulkitaan ja vastaanotetaan, toisaalta teot luovat ihmisen mainetta. Tähän perustuu myös *auktoriteettiin vetoaminen retorisenä keinona*. (Perelman 2007, 106–110.) Rinnakkaisuussiteissä merkityksellisiä ovat myös *symbolinen side*, *kaksoishierarkiat* ja *järjestyserot*. Symbolin ja sen kohteen yhteen liittämisen on usein välttämätöntä uskonnollisen tai isänmaallisen kiihkon nostattamiselle, sillä abstraktiin asiaan on yleensä vaikea liittää tunteita. Niin peräkkäisyys- kuin rinnakkaisuussiteisiin (mutta useammin jälkimmäisiin) nojaten voidaan esittää *kaksoishierarkioita*, jotka usein perustuvat henkilön ja hänen tekojensa väliseen suhteeseen. Ylempään luokkaan kuuluvan tapa käyttäytyä nähdään tällöin arvokkaampana ja siitä johdetaan helposti moraal sääntöjä. Lapselle saatetaan esimerkiksi sanoa, että hänen tulisi käyttäytyä kypsemmin (=aikuisen tavalla). *Järjestyserot* viittaavat aste-eroihin, joissa on pohjimmiltaan kyse siitä, milloin määrällisestä erosta tulee laadullinen ero. (Perelman 2007, 114–119.)

3 Aineisto ja menetelmät

Seuraavaksi käsittelen puolueohjelmien ja pääkirjoitusten luonnetta tekstinä sekä niitä molempien tekstilajien erityispiirteitä, jotka ovat tarpeellisia huomioida tekstien analyysissä. Tämän jälkeen tarkastelen retoriikan analyysiä tutkimusmenetelmänä. Keskityn myös feministiseen politiikan analyysiin, joka viitoittaa analyysiäni tekstien tuottamien yhteiskunnallisten hierarkioiden tarkastelussa.

3.1 Puoluelehtien pääkirjoitukset ja puolueohjelmat aineistona

Aineistoni koostuu perussuomalaisen ja kristillisdemokraattisen puolueen ohjelmista ja molempien puolueiden omista lehdistä valikoiduista pääkirjoituksista. Puolueohjelmat ovat julkisia dokumentteja ja pääkirjoitukset on julkaistu lehden muun sisällön ohella verkossa vapaasti saataville. Tekstien julkisen luonteen takia niiden käyttöön tutkielmassa ei liity erityisiä eettisiä pulmia. Olen pyrkinyt tuomaan esille omaa positiotani tutkijana esittelemällä luvuissa 2 sekä 3.2 teoriataustaa ja tutkimussuuntia, joihin analyysini perustuu. Aineistoluettelo löytyy tutkielman lopussa olevasta liitteestä 1.

Tutustuessani puolueiden ohjelmiin totesin, että niissä ei ole riittävästi materiaalia tutkielmani kannalta. Uskon tämän liittyvän osittain siihen, että ohjelmat on suunnattu universaaliyleisölle eli kaikille niille, jotka voivat ne lukea ja ymmärtää (Perelman 2007, 21). Näin ollen niissä käytetään maltillisempia ilmauksia kuin puolueen sisäisessä poliittisessä viestinnässä. Puolue-lehtiä sen sijaan oletettavasti lukee erityisyleisö; puolueen kannattajat, jolloin myös kärkevät tavat ilmaista asioita voivat toimia suostuttelun tekniikkana. Niinpä täydensin aineistoa puolueiden omista lehdistä löytyvillä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsittelevillä pääkirjoituksilla. Eri lukijakunnille tarkoitettujen tekstien avulla kuva puolueen viestinnästä monipuolistuu. *KD-lehden* pääkirjoitusten kirjoittaja vaihtelee lehden numeroiden välillä, joten aineisto kuvaa useamman lehteen julkaistavaksi kelpuutetun kirjoittajan tekstejä. *Perussuomalainen* -lehden pääkirjoituksilla sen sijaan on kaikilla sama kirjoittaja, joten ne tarjoavat hieman suppeamman otteen puolueen näkemyksistä.

Puolueohjelmia ei tekstinä tarvitse nähdä jonain, joka selittää tai peittää puolueiden ”todellisen” politiikan (mielletynä yksittäisinä puolesta ja vastaan kannanottoina), vaan ne ovat ikään kuin tekstuaalinen kiinnekohta muille puolueen teksteille ja kannanotoille, niiden avulla voidaan puhua ”puolueen politiikasta”. Näin puolueen politiikka ei muodostu vain irrallisista kannanotoista vaan olennaista on myös analysoida, mihin ja miten kantaa otetaan. (Palonen, 1997, 22–23.)

Perussuomalainen ja *KD-lehti* ilmestyvät molemmat kerran kuussa lukuun ottamatta kesätaukoa heinäkuussa. *Perussuomalainen*-lehdestä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen kantaaottavia kirjoituksia sukupuolen näkökulmaa sivuten löytyi kuitenkin uudemmissa lehdistä enemmän, kun taas *KD-lehden* kirjoituksia jouduin etsimään hieman pidemmältä aikaväliltä. *KD-lehden* pääkirjoitukset ovat vuosilta 2016–2019 ja jakautuvat niin, että vuosilta 2016–2018 on kultakin yksi kirjoitus ja vuodelta 2019 yhteensä kolme. *Perussuomalaisen* pääkirjoitukset ovat vuosilta 2020 (5kpl) ja 2019 (2kpl).

Perussuomalaisten retoriikassa painottuu selvästi nationalismiin ja maahanmuuttovastaisuuden teemat ja Kristillisdemokraattien retoriikassa taas uskonnolliset merkitykset ja suurempi vetoaminen lasten hyvään ja traditionaaliseen perhekäsitykseen. Molemmat puolueet kuitenkin käyttävät vapaasti lainattuna ilmaisua ”Lasten on saatava olla lapsia, tyttöjen tyttöjä ja poikien poikia.” Lisäksi on huomion arvoista, että ideologia sana toistuu varsinkin perussuomalaisten julkaisuissa ja ”vihervasemmistolainen ideologia” nähdään muualta tulleenä. Eräässä dokumentissa myös mainitaan taistolainen politiikka, jonka kuvataan vain saaneen uusia sävyjä feministisestä ideologiasta.

3.2 Retoriikan analyysistä feministisestä näkökulmasta

Jaana Vuori (2021) kirjoittaa Tietoarkiston laadullisen tutkimuksen menetelmien oppaassa, ettei retoriikan analyysi tarjoa tarkkaa kehystä analyysille vaan joukon käsitteitä, joiden avulla huomio suunnataan tekstin kautta rakentuviin suhteisiin (viit. 2021). Keskeinen kysymys on se, millaisia suhteita puhuja eli tekstin kirjoittaja luo itsensä ja yleisönsä välille. Tekstit voivat antaa mahdollisuuksia sosiaalisiin suhteisiin, erottautumiseen ja yhteyteen, ne kutsuvat toimimaan. Olennaista on hahmottaa, kuka on tekstin puhuja, ketä teksti puhuttelee ja miten asia, joka on puheen kohteena, sijoittuu osaksi tätä vuorovaikutusta. Perelman on yhdessä Lucie Olbrechts-Tytecan (1971) kanssa määritellyt joukon tekniikoita, joiden avulla väitettä voidaan vahvistaa. (Vuori, Tietoarkisto, viit. 9.2.2021.) Sovellan näitä tekniikoita analyysissäni edellä esittelemäni Chaïm Perelmanin Retoriikan valtakunta -teoksen (2007, alk. p. 1996) pohjalta. Perelman edustaa uuden retoriikan perinnettä, joka eroaa Aristoteleen retoriikan määritelmästä siinä, että se tutkii kaikille yleisöille tarkoitettuja esityksiä. Aristoteles sen sijaan määritteli dialektiikan koskemaan kahdenvälisissä kiistoissa tai keskusteluissa käytettäviä argumentteja, ja retoriikalla hän tarkoitti julkisen puhujan tekniikoita, joita tämä käyttää maallikko yleisölle puhuessaan. (Perelman 2007, 11–12.)

Koska aineistoni koostuu poliittisista teksteistä, retoriikan analyysi on tutkielmalleni luonteva tarkastelukulma. Pro gradu -tutkielmassaan Valtari (2014) on eritellyt keskustelua samaa sukupuolta olevien parien mahdollisuudesta avioliittoon lainsäädännön ollessa muutoksessa Tahdon-2013-kansalaisaloitteen myötä retoriikan analyttisestä näkökulmasta. Hän on käyttänyt työssään teemoittelua ja jakanut alaluvut eri argumenttien, tai argumenttiparien, lain muuttamista kannattaviin ja sitä vastustaviin argumentteihin. Olen käyttänyt teemoittelua myös oman aineistoni tarkastelun välineenä. Tutkimusasetelmani on toki siinä mielessä erilainen, etten keskity yhteen kysymykseen liittyviin puoltaviin ja vastustaviin argumentteihin vaan tarkastelen joukkoa aiheita ja tapaa käsitteellistää niitä feministisille diskursseille vastakkaisella tavalla.

Feministinen poliittisen analyysi yhdistää teoriaa ja käytäntöä. Tämä tarjoaa mielestäni lisäarvoa retorille näkökulmalle yhteiskuntatieteissä, joissa yksi keskeinen tapa hahmottaa puhetta on sosiaalinen konstruktionismi. Ollessaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ihmiset sekä toisintavat että tuottavat todellisuuttaan. Tähän liittyy ei-heijastavuuden periaate, jolla tarkoitetaan sitä, ettei kieltä ja sen käyttöä pidetä suorana kuvauksena todellisuudesta. Tämä ei kuitenkaan johda siihen lopputulemaan, että kieli ja sen käyttö olisi todellisuudesta erillistä. Erilaiset, rinnakkaiset ja usein ristiriitaiset merkityssystemit muodostuvat sosiaalisten prosessien tuloksena ja asioita tarkastellaan merkityksellistämisen kautta. Sosiaalinen todellisuus siis ymmärretään jatkuvasti rakentuvana, olemassa olevia käsitteellistämisen tapoja uusintavana ja samalla niitä muokkaavana. Tähän prosessiin myös tutkija osallistuu. (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993, 20–25.)

Feministinen näkökulma luo uusia mahdollisuuksia tutkimuskysymysten luomiseen ja vanhojen tutkimuskysymysten uudelleen tarkasteluun. Kantola ja Lombardo (2017) ymmärtävät politiikan analyysin keinona siirtyä teoriasta käytäntöön ja takaisin. Tämä on oleellinen osa feminististä ajattelua, joka keskittyy moninaisten sukupuoleen, luokkaan, ”rotuun” ja seksuaalisuuteen liittyvien epäoikeudenmukaisuuksien tarkasteluun. Feministisessä analyysissä oleellista ei ole vain tasa-arvon teorian tarkastelu, vaan myös sen pohtiminen, kuinka tasa-arvo käytännössä voidaan toteuttaa. Miten luoda käytäntöjä, jotka ovat inklusiivisia ja vastaavat ihmisten koko moninaisen kirjjon tarpeisiin nykyistä paremmin? Feministinen analyysi on myös laajentanut käsitystä siitä, mikä on poliittista osoittamalla, etteivät valtasuhteet ole abstrakteja vaan henkilöityvät sukupuolittuneissa ihmisissä. Tätä voidaan hahmottaa feministisen sanonnan ”yksityinen on poliittista” kautta. (Kantola & Lombardo 2017, 4–6.) Esimerkki tämän periaatteen soveltamisesta voidaan nähdä lähisuhdeväkivallan hahmottamisessa. Kun lähisuhdeväkivaltaa tarkastellaan sukupuolittuneena poliittisena kysymyksenä, siihen voidaan eri tavoin vaikuttaa. Jos taas väkivalta nähdään perheen

sisäisenä, yksityisenä ongelmana, on hankalampaa ymmärtää sen rakenteellista kontekstia (Wendt & Zannettino 2014, 18–23).

Aloitin aineiston käsittelyn mekaanisesti alleviivaamalla eri väreillä eri aiheisiin liittyviä argumentteja, niin että alleviivatuista kohdista koostuu se osa, joka on tutkimuskysymyksen kannalta kiinnostava. Tästä oli luontevaa siirtyä tekemään teemoittelua, eli nostamaan aineistosta esiin siinä olevia aiheita (=teemoja). Kokosin erilliseen dokumenttiin aineistosta kiinnostavat katkelmat alustavien teemaotsikoiden alle. Teemoittelun apuna käytin edellä esittelemiäni käsitteitä argumentaatioon ja retoriikkaan liittyen. Keskityn tarkastelussani teksteissä luotuihin suhteisiin ja siihen, kuinka kirjoittajat jättävät portin auki toisilleen tai eivät sitä tee. Miten siis luodaan toisaalta erontekoja ja toisaalta mahdollisuuksia yhteenliittymiin eri poliittisten puolueiden välillä? Samalla olen kiinnostunut siitä, mitkä aiemmista tutkimuksista tutut anti-gender-liikehdinnälle tyypilliset keinot ovat läsnä puolueiden ohjelmissa.

4 Anti-gender-retoriikka perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien teksteissä

Seuraavaksi käsitelen analyysini tuloksia eli sitä, miten anti-gender-retoriikka ilmenee perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien politiikkaohjelmissa ja puoluelehtien pääkirjoituksissa. Olen jakanut analyysini viiteen alalukuun, jossa kussakin käsitellään yhtä teksteissä esiintyvää laajaa teemaa. Aloitan nostamalla esiin teksteissä rakennetun sukupuolikäsityksen ja joitakin sen seurauksia. Seuraavaksi esittelen teksteistä löytämiäni tulkintoja tasa-arvosta ja avaan näiden tulkintojen yhteyttä binääriseen sukupuolikäsitykseen. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään näkemyksiä, joiden perusteluna käytetään lapsen etua. Kuten aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, tasa-arvoa vastustavat näkemykset kytketään näissäkin teksteissä perhearvojen puolustamiseen (Graff & Korolczuk 2017, 226). Seuraavaksi käsitelen väitteitä eliitistä, joka levittää gender-ideologiaa tai ”genderismiä” kansalle ja kerää näin lisää valtaa itselleen. Viimeisessä analyysiluvussa käsitelen ideologiaväitteiden yhteyttä sananvapauden kaventumisesta käytyyn keskusteluun ja väitteisiin kristinuskon ja konservatismiin alasarjoista yhteiskunnassa.

4.1 Kahtiajakoinen sukupuoli

Binäärinen, biologisia eroja korostava sukupuolikäsitys on esillä vahvasti molempien puolueiden teksteissä. Sukupuolia kerrotaan selvästi olevan vain kaksi, mies ja nainen. Poikkeuksiksi tästä jaosta puhujat hyväksyvät vain intersukupuoliset ihmiset, joiden kuvataan kärsivän luonnollisen

kehittymisen häiriintymisestä. Sukupuoli-identiteetin monimuotoisuutta kuvataan lähinnä naiseuden ja mieheyden eri ilmentämistapojen kautta. Tähän moninaisuuteen liitetään myös itsemäärittelyoikeus. Se rajataan kuitenkin koskemaan vain cissukupuolisia ihmisiä.

”Jokaisella tulee olla oikeus määritellä, millainen tyttö tai nainen, poika tai mies hän on. Suhtaudumme myönteisesti sukupuolisuuteen: tyttöjen tulee saada olla tyttöjä ja poikien poikia. Sukupuolineutraalista suhtautumisesta tulee siirtyä sukupuoliystävälliseen, kahden sukupuolen rikkouden ja erilaisuuden huomioivaan suhtautumiseen, jossa esimerkiksi poikien ja tyttöjen erilaisiin oppimisen tapoihin voidaan kiinnittää huomiota ja oppimiseroja kaventaa sen avulla.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018 s.26)

”Sukupuolia on biologisesta perimästä johtuen kaksi. Poikkeavuuksia on erittäin harvoin.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018 s. 26)

Ristiriitaista onkin se, että huolimatta biologisten erojen varsin selväsanaisesta korostamisesta (huomaa myös Perussuomalaisten teksteistä otetut lainaukset seuraavassa kappaleessa) teksteistä on luettavissa sukupuolisensitiivisen kasvatuksen periaatteita, erityisesti alla olevassa lainauksessa:

”Suomessa työelämä on jakautunut voimakkaasti mies- ja naisvaltaisiin aloihin. Tähän jakautumiseen voidaan vaikuttaa kasvatuksessa ja opetuksessa niin, että rohkaistaan nuoria alalle, mikä vastaa heidän taitojaan ja mieltymyksiään sukupuolesta riippumatta. Kaiken oppimateriaalin sisällön ja viestin tulee - - auttaa opettajia tukemaan erilaisia lahjakkuuksia, taitoja ja mieltymyksiä sitomatta niitä sukupuoleen.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.2)

Tässä on kuitenkin tärkeää huomata, että lahjakkuuksien, taitojen ja mieltymysten irrottaminen sukupuolesta ei sinänsä ole ristiriidassa yllä esitetyn ”positiivisen sukupuolisuuden” ajatuksen kanssa. Niinpä voidaan väittää, että tässä on kyse ennen kaikkea yksilön ominaisuuksien tunnistamisesta, eikä oikeastaan sukupuolisensitiivisyydestä siinä tarkoituksessa, jossa sanaa yleensä käytetään. Tämä voidaan myös tulkita paikallisuuden huomioimiseksi, sillä tasa-arvoisena pidetyssä Suomessa ihmisten ei oleteta hyväksyvän ajatusta, että tyttöjä ja poikia tulisi sukupuolen perusteella ainakaan näkyvällä tavalla kannustaa erilaisiin harrastuksiin tai uravalintoihin.

Samalla teksteissä tulee selkeästi esille sukupuolen ensisijaisuuden korostaminen yksilön käyttäytymistä biologisesti ohjaavana tekijänä. Tätä havainnollistaa muun muassa puhe äitien *pakottamisesta* pois kotoa työmarkkinoille ja sukupuolten toisiaan täydentävyyden ajatus, jota käsittelen seuraavassa luvussa.

”- - luotamme, että äiti ja isä kykenevät keskenään sopimaan, miten jakavat perhevapaat. Isejä kannattaa houkutella kotiin taloudellisilla kannusteilla, mutta ei kepittämällä äitejä pois kotoa. - Äitien pakottaminen pois kotoa ei lisää työpaikkojen määrää kuin korkeintaan päiväkoteihin ja muihin lastenhoitopalveluihin.”
(Perussuomalainen sosiaalipolitiikka 2019 s.12)

Kuten edellä totesin, sukupuolivähemmistöjen olemassaolo kiistetään, vaikka sukupuolen moninainen ilmentäminen sinänsä tuodaan teksteissä esille. Erilaisten sukupuoliroolien kokeileminen mielletään lapsen kehitykseen kuuluvana ohimenevänä vaiheena, eikä siis ensisijaisesti itsemäärittely- ja identiteettikysymyksenä, jossa lapsella tai nuorella kuuluisi olla mahdollisuus tehdä itseään koskevia päätöksiä. Havaittavissa on mielestäni myös tahallista väärinymmärtämistä. Juridiset ja lääketieteelliset sukupuolenkorjaustoimet sekoitetaan toisiinsa ja leikkaushoidot mainitaan useaan kertaan huolimatta siitä, että lasten itsemäärittelyoikeutta puoltavat järjestöt, ammattilaiset tai kansanedustajat eivät ole ehdottaneet leikkaushoitoja lapsille.

”Kokemus sukupuolisesta identiteetistä ja tavat ilmaista sukupuoli-identiteettiä vaihtelevat. Eri ikäkausina lapsi ja nuori voi haluta ilmentää vastakkaiseen sukupuoleen liitettyjä ominaisuuksia ja tämä tulee sallia luonnollisena kehitysvaiheeseen kuuluvana ilman lokerointia.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018 s.26)

”Sukupuolen juridista vahvistamista koskevaa lainsäädäntöä (translakia) ei tule muuttaa siten, että juridisen sukupuolen vahvistamisen voisi tehdä vain omalla ilmoituksella ilman lääketieteellistä muutosprosessia. Emme myöskään kannata puberteettia jarruttavien hormonihoidojen ikärajan alentamista.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018 s.26)

”Kristillisdemokraatit [ei] koskaan tue sellaista politiikkaa, jossa sukupuoli- tai seksuaali-identiteetistään epävarmalle alaikäiselle voitaisiin aloittaa hormoni- ja leikkaushoidot, tai jossa sukupuoli olisi ilmoitusasia.” (KD-lehti 3.4.2019)

”MITÄ vikaa on väitteessä: ’Ihmisoikeuksia on kunnioitettava, joten alaikäisellä on oltava oikeus sukupuolenvaihdosleikkaukseen’ [huomaa vanhentunut termi sukupuolenkorjausleikkaus-termin sijaan].” (Perussuomalainen 11/2020 s.2)

Teksteissä esitetyssä tavassa käsittää sukupuoli ruumiillisuus ja biologia näyttäytyvät hyvin keskeisinä. Tätä tulkintaa vahvistaa edellä olevissa lainauksissa esitetty näkemys siitä, että juridisen sukupuolen korjaamisen tulee jatkossakin edellyttää lääketieteellisten toimenpiteiden läpikäyntiä. Tulkitsen sukupuolenkorjausleikkausten korostamisen osana lapsen transitiota liittyvän tähän tapaan hahmottaa sukupuoli. Samalla keskustelusta tullaan ulossulkeneeksi mahdollisuus käsittää sukupuoli sosiaalisessa kanssakäymisessä ja aktiivisen tekemisen kautta rakentuvana. Kun sukupuolen ei ajatella olevan ensisijaisesti kiinni ruumiinosista tai kromosomeista, nimen ja henkilötunnuksen vaihtamisen tekeminen yksinkertaisemmaksi voidaan nähdä validina keinona toteuttaa myös alaikäiselle lapselle kuuluva itsemääräämisoikeus ilman lääketieteellisiä interventioita. Hormoniblokkereiden puolestaan voidaan argumentoida olevan keino viivästyttää murrosiässä tapahtuvia fyysisiä muutoksia, kunnes lapsi on tarpeeksi vanha tekemään valintoja itsenäisesti transitiionsa liittyen.

4.2 Yksinkertaistettu tasa-arvo

Molemmille puolueille yhteinen biologisen sukupuolen ensisijaisuuden korostaminen ohjaa vahvasti myös tasa-arvoajattelua. Biologinen sukupuoli esitetään ihmisten toimintaa ja taipumuksia ohjaavana, josta seuraa, että sukupuolten erilainen kohtelu ja rooli yhteiskunnassa ovat hyväksyttäviä, kunhan molempia sukupuolia arvostetaan yhtä paljon. Tähän lähtöoletukseen perustuvat nähdäkseni muun muassa seuraavat aineisto-otteet.

”Kristillisdemokraattisen tasa-arvoajattelun tavoitteena ei ole luontaisten sukupuolierojen häivyttäminen. Tarvitsemme molempia sukupuolia erilaisina ja toisiaan täydentävinä. Tavoitteenamme on jompaa kumpaa sukupuolta syrjivien rakenteiden muuttaminen ja yhteiskunnan tasa-arvoistaminen.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.1)

”Emme perussuomalaisissa esimerkiksi usko, että perheen aikuiset olisivat keskenään kilpajuoksussa siitä, kumpi ”joutuu” hoitamaan lapsia ja kumpi ”saa” mennä töihin. Lastenhoito ei mielestämme ole uhraus, ja luotamme perheeseen. Sukupuolten välinen tasa-arvo ei lisääny mitätöimällä sitä tosiseikkaa, että äidin ja isän roolit ovat keskimäärin erilaiset, jo biologisista syistä juontaen. Äiti on yleensä vauvan ensimmäinen ja myös tärkein hoitaja, mies ei imetä, sukupuolten keskimääräisessä herkkyydessä aistia tarpeita ja kokea empatiaa on eroja. Isän rooli korostuu yleensä lapsen kasvaessa. - -” (Perussuomalaisten media- ja kulttuuripolitiikka 2020 s.7)

Huolimatta siitä, että Kristillisdemokraattien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää kohdan talousarvioiden sukupuolivaikutusten arvioinnin tarpeelliseksi toteamisesta, biologian korostavasta sukupuolikäsityksestä vaikuttaa seuraavan, että tasa-arvo nähdään yksiulotteisesti sen tiellä potentiaalisesti olevien teknisten esteiden puuttumisena ja vastaavasti huomiotta jätetään käytännössä todelliseksi tulevat rakenteelliset esteet. Puhe vanhempainvapaiden epätasaisesta jakautumisesta ja tämän työllisyysvaikutuksista valottaa tätä havaintoa, kuten edellä olevasta Perussuomalaisten media- ja kulttuuripoliittisesta ohjelmasta otetusta lainauksesta voidaan päätellä. Sen sijaan, että naisten päätyminen selvästi useammin lapsen ensisijaisen hoivaajan rooliin nähtäisiin erinäisten sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden lopputuloksena, se nähdään naisten ja miesten oletettujen biologisten erojen ohjaamana. Tällöin eri sukupuolia edustavat ihmiset nähdään olennaisilta ominaisuuksiltaan erilaisina, jolloin myös erilainen asema yhteiskunnassa on perusteltua.

Työelämän kiintiöt sen sijaan näyttävät aiheuttavan puolueiden välillä ristiriitaa. Kristillisdemokraatit eivät suoraan ehdota kiintiöitä käytettäväksi muualla kuin maakunnallisissa päätöksentekokielimissä. Kuitenkin Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa annetaan ymmärtää, että työelämässä kiintiöille tai ainakin sukupuolinäkökulman huomioimiselle konkreettisissa työelämän tilanteissa olisi tarvetta, kuten seuraavasta lainauksesta voidaan päätellä.

”Henkilöstöpoliittisessa tasa-arvosuunnitelmassa on kiinnitettävä erityistä huomiota työhönottoon, palkkoihin ja työntekijöiden ammatilliseen sekä urakehitykseen. Naisten urakehitystä on rohkaistava ja tuettava antamalla heille kokemusta johtamistehtävistä. Työpaikoille tulee luoda myönteinen ilmapiiri isyysvapaiden pitämiseksi. Perhevapaiden jakautuminen vanhempien kesken tulee perustua perheiden omaan valintaan.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.3)

Perussuomalainen lehden pääkirjoituksessa Matias Turkkila esittää kuitenkin seuraavaa käsitellessään joukon kärjistettyjä esimerkkejä tasa-arvo-keskustelusta:

”SEURAAVA virheellinen väite: ”Sukupuolten tasa-arvo on tärkeää, joten suuryritysten hallitukseen on saatava sukupuolikiintiöt.” KUN väitettä tarkastelee hetken, sen ontous paljastuu. Miten tasa-arvoa edistää se, että muutaman suuren yrityksen hallintoelimiin määrätään kiintiöt? Eipä juuri mitenkään.”
(Perussuomalainen 11/2020 s. 2)

Myös sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden huomioiminen tasa-arvokysymyksenä on teksteissä hyvin ristiriitaista. Useissa kohdissa kiistetään oikeus perheeseen, avioliittoon (jossa voidaan ajatella olevan kyse lain takaamasta turvasta ja tunnustuksesta parisuhteelle) ja itsemäärättyoikeuteen. Toisaalta Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta löytyy alla esitetty lainaus ja muita syrjinnän kieltäviä kohtia (s.1 ja 4).

”Jokainen ihminen on ainutlaatuinen omana itsenään. Jokaisella tulee olla oikeus itse määrittellä, millainen tyttö tai nainen, poika tai mies hän on. Ketään ei tule syrjiä seksuaalisen suuntautumisen takia.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.4)

Tulkitsenkin näissä syrjintäkielloissa tarkoitettavan syrjinnän viittaavan samankaltaiseen ilmiöön kuin miesten ja naisten välistä tasa-arvoa käsittelevien kohtien. Vaikuttaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ajatus on tässäkin melko pinnallinen ja koskee lähinnä näkyvää kiusaamista enemmän kuin rakenteellisista ja kulttuurisista syistä johtuvaa perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien toteutumatta jäämistä. Lisäksi, kuten edellisestä lainauksesta voidaan havaita, sukupuolivähemmistöjä ei tässä lainkaan tunnusteta.

Selvästi eniten esille tullut yhteinen huolenaihe tasa-arvoon liittyen on miesten ja poikien naisia ja tyttöjä alhaisempi koulutustaso ja varsinkin perusopetuksessa havaitut heikommat oppimistulokset. Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma mainitsee myös tasa-arvon ongelmia liittyen terveydenhuoltoon (miesten lyhyempi eliniän odote ja korkeampi sydän- ja verisuonitauteihin, itsemurhiin, tapaturmiin ja alkoholiin liittyvä kuolleisuus), biologisen isän oikeuteen selvityttää ja tunnustaa lapsensa verrattuna äidin oikeuteen vaatia isyyden selvittämistä sekä isien rooliin erotilanteissa (äiti on useammin ensisijainen lähivanhempi). Nämä ongelmat ovat tietenkin valideja. Tässä kontekstissa ne kuitenkin alleviivaavat sitä, miten naiset ja tytöt loistavat poissaolollaan syrjintäpuheessa. Naisten haasteet työelämässä on toki varsinkin

kristillisdemokraattien teksteissä huomioitu, joskin rohkenen väittää, että ei kovin suurella tarkkuudella ja lähes yksinomaan suhteessa vanhempainvapaiden jakamiseen ja tämän työelämävaikutuksiin liittyen. Esimerkiksi seksuaalisen häirinnän sukupuolittuneisuutta ja rakenteellista ulottuvuutta ei tuoda esille. Naisten ja tyttöjen kohtaamaa väkivaltaa käsitellään teksteissä hyvin vähän. Olennaista on myös se, mitä ei sanota. Häirintä on sukupuolittuneen väkivallan muoto ja rakentaa miesten, naisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen hierarkkisia suhteita.

”Työelämässä häirintää ja epäasiallista kohtelua voi tapahtua työntekijöiden kesken tai esimiehen ja työntekijän välillä. Häirinnällä ja epäasiallisella kohtelulla tarkoitetaan myös seksuaalista tai sukupuolesta johtuvaa häirintää, jota tapahtuu paljon esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.3)

”Lähisuhdeväkivallan uhrina on edelleen useimmiten nainen. Huomiota on kiinnitettävä myös naisten tekemään väkivaltaan, joka on lisääntymässä. Katuväkivallan uhrina ja tekijänä on tavallisimmin nuori mies. Uhreja tulee tukea ja helpottaa avun saamista.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.5)

Lähisuhdeväkivalta ohitetaan sen yleisyydestä huolimatta yhdellä lauseella, josta siirrytään naisten tekemän väkivallan käsittelyyn. Kaikkein väkivaltaan tulee tietenkin puuttua. Pidän kuitenkin huomattavana puutteena asian käsittelyssä sitä, ettei sen rakenteellisia syitä ja seurauksia tuoda esille millään tavalla.

Perussuomalainen lehden pääkirjoituksessa (5/2019) ”suvaitsevaisten piirien” käsitys tasa-arvosta rinnastetaan naisenemmistöön, naisdominanssiin ja miessyrjintään. Juttu jatkuu tästä seuraavasti:

”ÄSKETTÄIN feministinen ajatuspaja laski liikkeelle ajatuksen siitä, että, että all-male-panel on huono asia. Idea levisi nopeasti, ja muutos tapahtui kuin taikaiskusta. Ajatusta miespaneelin käyttökeltomuudesta ei kyseenalaisteta. Ehkä pitäisi, sillä muutoksella on ikävä sivuvaikutus: setämiehet (lue: kokeneet analyttiset vanhemmat miehet) viskataan pihalle julkisesta keskustelusta, tilalle nostetaan kokemusasiantuntijoita (lue: läkipolitisoituneita violettitukkaisia tyttöjä).”
Perussuomalainen 5/2019 s.2

Tässä on kysymys vastakkaisia mielipiteitä esittävän auktoriteetin kumoamisesta. Kuvailemalla nuoria naisia (joihin tässä selvästi viitataan huolimatta siitä, että käytetään näennäisesti neutraalia termiä kokemusasiantuntija) samaan tapaan kuin voisi kuvata idoleidensa mielipiteitä toistelevia lapsia heidän uskottavuuttaan asiantuntijana, ja ylipäättään aikuisena ajattelemaan kykenevänä ihmisenä, pyritään hajottamaan. Samalla kokeneet, analytyttiset ja siten poliittisista tarkoituksiperistä irrotetut vanhemmat miehet näyttäytyvät tarinan uhrina.

Tasa-arvon puolustamista ei kuitenkaan esitetä ”naisdominanssin” kannattamisena kaikissa tapauksissa. Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka -ohjelmassa tasa-arvoa käsitellään seuraavasti:

”Erityisen huolestuttavaa on tasa-arvoisuuden murtuminen ja naisia ja tyttöjä vähättelevien ja alistavien vaatimusten esiinnousu. Myöskään lapsiin, eläimiin tai esimerkiksi seksuaalivähemmistöihin kohdistuvat kulttuuriset ja uskonnolliset väärinkäytökset eivät kuulu kehittyneeseen Suomeen.” (Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka 2019 s.8)

”Naisia alistavat kasvoja peittävät burka- ja niqab-huivit sekä pikkutyttöjen huivit tulee kieltää sekulaarin yhteiskuntajärjestyksen, tasa-arvon ja lasten oikeuksien varjelemiseksi.” (Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka 2019 s.8)

”Jos maahanmuuttaja ei ole halukas omaksumaan Suomen länsimaalaiskristillistä, humanistista ja tasa-arvoon perustuvaa arvoperustaa, on parempi, että tämä muuttaa asumaan sellaiseen maahan, jossa hän pystyy toteuttamaan itseään ilman rajoituksia.” (Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka 2019 s.9)

Edelliset lainaukset osoittavat selkeästi, kuinka tasa-arvo rakentuu ohjelmatekstissä suomalaiseen kulttuuriin ja kristilliseen, länsimaiseen maailmankuvaan itsestään selvästi kuuluvaksi. Merkittävä on myös tekstissä rakennettu vastakkainasettelu ”tasa-arvoisen meidän” ja ”naisia ja lapsia alistavan toisen” välillä. Tämä linkittyy selkeästi myöhemmin käsittelemiini uskonnollisuuden ristiriitaisiin kuvauksiin. Ristiriita sen välillä kuinka suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyviä ongelmia esille tuovia ihmisiä kuvataan politisoituneiksi naisdominanssin kannattajiksi ja ”muualta tulleita” ongelmia esille tuovat häivytetään tekstistä tai esitetään epämiellyttävien totuuksien pöydälle nostajana, on huomattava.

Koen tarpeelliseksi myös nostaa esille, että ainakin Kristillisdemokraattinen puolue vaikuttaa ohjelmissaan hyväksyvän valikoivasti joitakin viimeisimpien aaltojen feministisiä ajatuksia.

”Henkilö tai ryhmä voi joutua syrjityksi useamman syyn perusteella. Silloin on vaarana, että näillä syrjintäperusteilla on yhteisvaikutus. Esimerkiksi ikääntyvä maahanmuuttajataustainen vammaisen nainen voi kokea syrjintää kaikilla neljällä perusteella. Yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomiseksi on tarvittaessa käytettävä positiivisia erityistoimenpiteitä.” (Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017 s.8)

Intersektionaalisuuden ajatus, vaikka käsitettä ei erikseen mainitakaan, tulee esille edellisessä lainauksessa, jossa myös tuodaan esille, ettei yhdenvertaisuus välttämättä tarkoita yksinkertaisesti täsmälleen samanlaista kohtelua. Tätä ajatusta ei kuitenkaan vaikuteta tukevan monissa tilanteissa, joissa syrjintää tapahtuu.

4.3 Lapsen paras

Lasten parhaan koetaan olevan tiukasti kiinni biologisissa perhesiteissä. Vanhemmuus näyttäytyy ensisijaisesti biologisena, vaikka toisaalta esille tuodaan myös sosiaalisen vanhemmuuden piirteitä. Biologisen vanhemmuuden arvottaminen muita oikeammaksi ja paremmaksi vanhemmuudeksi aiheuttaa joitakin ristiriitoja liittyen esimerkiksi hedelmöityshoitoihin. Kuinka artikuloidaan biologisen isän tärkeyttä siitä tosiasiaista huolimatta, että tämä sukusolut lahjoittanut ihminen on ollut tietoinen siitä, että hän ei tule olemaan osa lapsen elämää vanhemman roolissa? Samalla sukusolujen lahjoittajalla voi myös olla lukuisia biologisia jälkeläisiä. Tämä ei toki tarkoita, ettei lapsilla tulisi olla oikeutta tietää, keitä sukusolujen lahjoittajat ovat. Kuitenkin se on ristiriidassa sen kanssa, että lapsen kehitykselle olennaisimpia olisivat nimenomaan biologiset vanhemmat.

”Kristillisdemokraateille lapsen oikeus omiin biologisiin vanhempiin on tärkeämpi, kuin lapsen kanssa asuvan ei-biologisen vanhemman juridinen oikeus lapseen. - - Lapsen oikeus isään ja äitiin on niin keskeinen identiteettiä rakentava asia, ettei aikuisen oikeus voi kumota sitä.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018 s.17)

Muun muassa tällä perusteella vastustetaan vuonna 2018 voimaan tullutta äitiyslakia. Äitiyslain mukaan parin yhteinen lapsi vahvistetaan hänet synnyttäneen ihmisen ja tämän puolison lapseksi ilman erillistä pitkällistä adoptioprosessia. Kristillisdemokraattisessa perhepoliittisessa ohjelmassa

argumentoidaan, että koska lapselle ei voida enää vahvistaa vanhemmaksi siittiöiden luovuttajaa, häneltä on viety ”- - *juridinen oikeus omaan biologiseen isään.*” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattien ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018, s.17) Jos lapsen biologinen isä on ollut spermanluovuttaja, lapsi kuitenkin täysi-ikäistyttyään on oikeutettu saamaan hänen tietonsa (Finlex: Laki hedelmöityshoidoista 254/2018, §23 Tiedonsaantioikeus.) Argumentti vetoaa yleisön tunteisiin ja oikeudentajuun esittämällä asia niin, että lapselta on anastettu jotakin hänelle kuuluvaa. Samalla tullaan paitsi tukeneeksi biologiaan perustuvaa essentialistista sukupuolikäsitystä, myös arvottaneeksi biologinen syntyperä lapsen kannalta jopa sosiaalista kasvuympäristöä tärkeämmäksi tekijäksi.

Myös muita seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksiin liittyviä reformeja vastustetaan asettamalla ne lapsen parhaan kanssa vastakkain. Samaa sukupuolta olevien parien avioliittoa vastustetaan aineistossa selkeimmin sillä perusteella, että paras lapsen kasvuympäristö on miehen ja naisen välinen avioliitto. Avioliitot ja avioliitot asettuvat retoriikassa vastakkain. Avioliitto on vakaa, sitoutunut, kumppanuuteen perustuva parisuhteen muoto, kun taas avioliitto tai avosuhte kuvataan sitoutumisessa puutteelliseksi ja avioliittoa helpommin eroon päätyväksi. Ideaaliperhe on siis monogamisessa avioliitossa elävä isä, äiti ja heidän biologiset lapsensa. Erojen vähentäminen kehoitetaan näkemään tavoitteena, joka ”- - *on osaltaan ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä*”. (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018, s7.)

Lasten hyvinvoinnilla perustellaan myös sitä, ettei translakia tulisi uudistaa niin, että alaikäisellä olisi mahdollisuus korjata sukupuolensa lääketieteellisten toimenpiteiden, kuten hormoniblokkereiden tai leikkausten avulla. KD-lehden pääkirjoituksessa myös sanotaan Essayahin todenneen ”- - *ettei Kristillisdemokraatit koskaan tue sellaista politiikkaa, - - jossa sukupuoli olisi ilmoitusasia.*” (KD-lehti 3.4.2019) Kuitenkin juuri juridinen sukupuolen ja nimen korjaaminen ovat keinoja, joilla myös alaikäiset kykenisivät (mahdollisesti huoltajansa suostumuksella) ilman lääketieteellisiä toimenpiteitä vaikuttamaan siihen, että yhteiskunta kohtelee heitä heidän identiteettinsä kanssa yhteensopivalla tavalla. Aineistossa aiheen käsittely keskittyy lähinnä sukupuolenkorjausleikkaushoitoihin, minkä tulkitsen tietoisesti keinoksi herättää yleisössä voimakkaita tunnereaktioita, erityisesti silloin kun kyse on lapsista ja alaikäisistä nuorista. Lisäksi juridisten ja lääketieteellisten sukupuolenkorjaustoimenpiteiden rinnastaminen tukee ajatusta ruumiin ominaisuuksien ja sukupuolen kuulumisesta yhteen.

Yksi lasten parhaaseen ja oikeuksiin liittyvä olennainen seikka aineistossa on lisäksi esi- ja perusopetuksen seksuaalikasvatus. Seksuaalikasvatukselle toivotaan ”selkeitä sääntöjä” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattien ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018, s.26) erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä edustavien järjestöjen tekemälle työlle. Myös seksuaalikasvatuksen sisältöön vaaditaan muutoksia:

”Lasten ja nuorten tervettä seksuaalikehitystä on tuettava heidän ikäänsä sopivalla, vastuulliseen seksuaalisuuteen ohjaavalla valistuksella ja neuvonnalla. Opetuksessa tulee painottaa sitä, että myös seksistä pidättäytyminen on jokaisen perusoikeus ja että irralliset seksisuhteet haittaavat ihmisen kehitystä sekä lisäävät sukupuolitautilien ja sitä kautta myös lapsettomuuden riskiä.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018, s.26)

”Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteet ja tasa-arvotyöopas tulee päivittää vastaamaan tasa-arvolain käsitystä kahdesta sukupuolesta.” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018, s.26)

Seksikielteisten arvolatausten tuomisen seksuaalikasvatukseen tulkitsen keinona rajoittaa nuorten (ja nuorten aikuisten) seksikokeiluja. Argumentti siitä, että irralliset seksisuhteet lisääisivät lapsettomuuden riskiä tai haittaisivat ihmisen kehitystä, tähtää tulkintani mukaan tässä yhteydessä huolen herättämiseen vanhemmissa. Samalla selkeisiin sääntöihin viittaaminen ja epäsuorasti Seta Ry:n ja muiden kansalaisjärjestöjen ottaminen esille luovat kuvaa näistä koulujärjestelmän ulkopuolisista uhista lasten hyvinvoinnille ja toivottavan tiedon sisäistämiseksi. Perussuomalaisten media- ja kulttuuripoliittisessa linjauksessa koulujen opetukseen viitataan ”*poliittisena ideologiana*” ja ”*monikulttuurisena propagandana*”, joista poliittisen ideologian liitän osaksi anti-gender retoriikkaa, jossa sukupuolen moninaisuus ja tasa-arvotyö nähdään poliittisena valtapelinä.

Myös aborttikielteisyys on aineistossa erityisesti Kristillisdemokraattisen puolueen teksteissä läsnä. Tätäkin perustellaan lapsen, tai sikiön, oikeuksilla elämään äidin itsemääräämisoikeutta tärkeämpänä. Abortti rinnastetaan kysymyksenä ihmisalkioiden käyttöön ja eutanasiaan. Tulkitsen tämän rinnastuksen niin, että kahteen muuhun ilmiöön liittyviä konnotaatioita pyritään liittämään mielikuvaan abortista. Ihmisalkioiden käyttöön, esimerkiksi tutkimuksessa, voidaan liittää ihmisen esineellistäminen ja käyttöarvon nostaminen itseisarvon edelle. Suoranaista yhteyttä aborttiin ei toki

tässä pystytään luomaan, sillä abortissa alkio yksinkertaisesti poistetaan raskaana olevan kehosta lääketieteellisin menetelmin. Sen sijaan suhtautuminen kuolemaan hallittavana, päätettävänä asiana voidaan liittää aborttiin molempien rinnastusten kautta, kun otetaan huomioon kyseisessä tekstissä tehty lähtöoletus, että elämä alkaa hedelmöityksestä.

Ihmissuhde- ja seksuaalikasvatus mainitaan keinoina vähentää ei-toivottuja raskauksia ja raskaudenkeskeytystoiveita. Aineistossa myös esitetään tarve valistukselle, jossa kerrotaan ” - - *aborttien haitallisista vaikutuksista niin fyysiselle kuin psyykkiselle terveydelle*” (Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018, s. 18, 19.) On merkittävää, että ensisijainen joukko, johon aineistossa vedotaan, eivät ole naiset, vaan kasvatuksen ja koulutuksen tarjoajat ja sisällön laatijat. Tulkitsen, että tämä on keino sivuuttaa kysymykset siitä, miten itsemääräämisoikeus tähän keskusteluun sijoittuu. Aineistossa myös todetaan, että valtaosa Suomessa tehdyistä raskaudenkeskeytyksistä liittyy sosiaalisiin syihin ja elämäntilanteen kokemiseen yhteensopimattomaksi lapsen kanssa. Aborttia toivovien toimijuus ei ole keskiössä, kasvatuksesta ja valistuksesta puhumalla heidät tullaan asemoineeksi keskusteluun passiivisina sivustakatsojina, jotka toimivat lähinnä ympäristön ärsykkeiden ohjaamina, olivatpa nämä asiantuntevia neuvoja tai sosioekonomiseen asemaan liittyviä haasteita.

4.4 Arvoliberaalien ja eliitin kulttuuriagenda

Anti-gender-liikkeet hyödyntävät populismista tuttua ajatusta siitä, että on olemassa eliitti, joka pyrkii hallitsemaan tavallisia ihmisiä, kansaa. Tätä tulkitsen edustavan sekä seuraavassa luvussa käsittelemäni ajatus ”virallisesta Suomesta” että seuraavaksi esittämäni ajatus ideologiasta. Molempien käsittelemieni puolueiden julkaisuissa havaitsin kuvauksen eliitin levittämästä ideologiasta.

”Poliittinen korrektius on tapa levittää ideoita, joista harvat hyötyvät ja useat kärsivät.” (Perussuomalainen 2/2020)

”Trump hyödynsi väärällä tavalla sinänsä oikeutetun pettymyksen talousahdinkoon ja turhautumisen eliitin ylimieliseen liberaaliin kulttuuriagendaan.” (KD-lehti 21.11.2016)

” - - identiteettipolitiikassa mielipiteet menevät vastakkain – [vihreiden] överiksi vedetty homo- tai transhehkutus ei persulle maistu. Kukin tavallaan, mutta kaikkea ei tarvitse hieroa muiden naamaan.” (Perussuomalainen 1/2020)

Vaikka toisessa lainauksessa kyse on Yhdysvaltain presidentinvaaleista, eikä varsinaisesti Suomesta, kyseessä on tulkintani mukaan samasta ilmiöstä puhuminen. Presidentti Trumpin tapa toimia tuomitaan, mutta lähtöoletuksena on kansan tyytymättömyys ylimielisen eliitin yritykseen muuttaa kulttuuria. Ensimmäisessä lainauksessa puolestaan poliittinen korrektius nähdään tapana aiheuttaa enemmistölle harmia vähemmistön edun nimissä. Argumentti siis liittyy *sorretun enemmistön ideaan*, jota Graff ja Rokolczuk (2017) käyttävät kuvaamaan vastaavaa ajatuskehää Puolassa tekemässään tutkimuksessa. Lähtökohtana sorrettu enemmistö tarjoaa oikeutuksen vähemmistöjen asemaa edistävien reformien vastustamiselle.

”Moralismin heiluri on kuin hulluksi tullut ympäri pyörivä kompassin neula – ei osoita enää minnekään mutta samalla kaikkialle. Esimerkkejä on: hyväksytyä on olla vaikka miten seksikäs tai seksuaalisesti hännäävä, samalla seksuaaliseen häirintään on nollatoleranssi.” (KD-lehti 21.6.2018)

Erityisesti Perussuomalainen lehdessä poliittinen vasemmisto - ja muut vanhat puolueet, joskin suppeammin - esitetään osana eliittiä. Vasemmistopuolueiden ja Vihreiden poliitikkoja kuvataan ”emootio-ohjautuviksi” ja innokkaiksi pakottamaan ihmisiä seuraamaan omaa ideologiaansa (Perussuomalainen 1/2020.)

”Mikä tahansa instituutio, joka ei varta vasten irtisanoudu vasemmistolaisuudesta, on taipuvainen muuttumaan sellaiseksi ennen pitkää.” (Perussuomalainen 4/2020)

”Punavihreän hallituskoalition poliittisia tavoitteita ja sanavalintoja ei kyseenalaisteta: ilmastotavoitteet, sähköautot, turvapaikanhakijat, feminismi, miesinho, vihapuhe ja valheiden internet.” (Perussuomalainen 2/2020)

Edellä oleva lainauksen liitän myös ajatukseen ”virallisesta Suomesta” ja sananvapauden kaventumisesta, sillä kritiikki kohdistuu nimenomaan poliittisen vastinparin lähtöoletusten yleiseen hyväksyntään, vaikkakin tämä yleinen hyväksyntä voidaan esimerkiksi puoluekannatusmittauksia tarkastelemalla kyseenalaistaa. Feminismi rinnastetaan miesinnoon, jonka tulkitsen tietyllä tavalla olevan osa sorrettuun enemmistöön perustuvaa argumenttia, sillä miesinnon ajatus liittyyneeseen keskusteluun rakenteellisista etuoikeuksista. Samalla tähän voi tulkita linkittyvän mediassa viime vuosina käydyn keskustelun siitä, joutuvatko vähemmistöön kuulumattomat miehet sensuroimaan aiheetta sanomisiaan.

”TRUTH, the whole truth and nothing but the truth, sanotaan aina lakisarjoissa. Totuus, koko totuus eikä mitään muuta kuin totuus. Siinä olisi erinomainen ohjenuora osatotuusmedialle.” (Perussuomalainen 5/2019)

Perussuomalaisen puolueen julkaisuista koostuvassa aineistossa perinteinen media kuvataan ideologian ylläpitäjänä ja välittäjänä. Näin tulkitsen, että aineistosta voidaan yksinkertaistettuna lukea eräänlainen eliitin, eliitin sanansaattajan ja oikeamielisen kansan muodostama kolminaisuus puhujan tapana hahmottaa Suomalaista yhteiskuntaa. Osin ehkä salainen, vaikkakin pääosin liberaaleista ja vasemmistolaisista julkisista henkilöistä ja poliitikoista koostuva eliitti siis pyrkii muuttamaan tavallisen kansan elämäntavan omia poliittisia tarkoitusperiään palvelevaksi. Tässä eliittiä auttaa valtamedia, joka palvelee eliittiä pönkittääkseen omaa yhteiskunnallista asemaansa.

4.5 Sananvapaus uhattuna: väitteitä kristinuskon ja konservatismiin alasajosta yhteiskunnassa

Molempien puolueiden teksteissä on selkeästi esillä ajatus siitä, että arvokonservatismi ja kristinuskko ovat uhattuna. Kristillisen kulttuuriperinnön puolesta esitetään huolta hyvin samalla tavalla kuin Graff ja Kolorczuk (2017, 210) kuvaavat artikkelissaan. Arvoliberalismi ja ateismi esitetään ”virallisesti oikeiksi” ajattelutavoiksi. Arvoliberaalien esitetään myös yrittävän ”kaapata” perinteiset konservatismiin liitetyt arvot. Näin piirretään kuva salaliitosta, jonka tarkoituksena on saada hyvää tarkoittavat ihmiset uskomaan onttoihin ideologioihin, kuten Mikael Turkkila PS-lehdessä esittää. Kristillisdemokraattien teksteissä puhutaan positiivisesta uskonnonvapaudesta, joka välittää ajatuksen, ettei uskonnonvapaus jo sinänsä kata jokaisen ihmisen oikeutta ilmaista katsomustaan. Tämä liittyy edellä mainitsemaani uskomukseen eliitin salaliitosta. Vaikka ajatus ei ole aineistossa kaikilta osin läsnä yhtä vahvana, on havaittavissa kuitenkin jonkinlaisen valheellisuuden ilmapiirin ylläpitäminen. Arvoliberaalien, vasemmistolaisten ja feministien esitetään olevan liikkeellä epäaidoin tarkoitusperin.

Kristillisen kirkon väitetty rappio ja konservatismiin yleinen paheksunta liitetään ajatukseen siitä, että on olemassa virallinen Suomi, joka noudattaa liberaaleja arvoja, eikä hyväksy muita mielipiteitä. Kristillisdemokraattien teksteissä tämä väite liittyy vahvasti nimenomaan kirkon ja koulutuksen suhteeseen sekä mielipiteenvapauteen. Kansallismielisyys ja suomalaisuus (kapeasti määritelty sellainen) sen sijaan ovat tärkeä teema Perussuomalaisten teksteissä. Suomalaisen kulttuurin uskotaan olevan vaarassa ja sen nähdään tarvitsevan tietoista ylläpitoa. Kristilliset juhlat esitetään tässä olennaisena osana. Suomalaisen kulttuurin, kantaväestön ja kristinuskon katsotaan myös saaneen

puutteellista lain suojelua sillä perusteella, että Perussuomalaisten poliitikot ovat saaneet tuomioita kiihottamisesta kansanryhmää vastaan.

”Vapaudesta sanoa ja uskoa on tullut vaarallista. Aivan kuin kristilliset tavat ja perinteet olisivat muuttuneet vahingollisiksi. Aivan kuin kirkkorakennus jo turmelisi lapsen, jos hän joutuisi sinne joulujuhlaa ja tai joulukirkkoa viettämään. Tuntuu absurdilta, että tavallinen ja perinteinen, totuttu ja turvallinen, muuttuisi vahingolliseksi ja kartettavaksi.” (KD-lehti 26.11.2019)

”Vähän kerrassaan arvokonservatiivit - - työnnetään marginaaliin ja sitten häivytetään instituutiosta kokonaan. Evankelisluterilainen kirkko on tässä huomattavan pitkällä.” (Perussuomalainen 4/2020)

Edellä olevasta lainauksesta käy ilmi, kuinka kirkon pienenevä rooli yhteiskunnassa liitetään sanan- ja uskonvapauden rajoittamiseen. Samalla, kun evankelisluterilaisen kirkon katsotaan menettävän otettaan yhteiskunnasta, konservatiivit alistetaan liberaaleille arvoille.

Kiinnostava on ristiriita toisaalta sorrettuna esitetyn tavallisista ihmisistä koostuvan enemmistön ja toisaalta ”valtakulttuurin” tai ”mielensäpahoittajien Suomen” välillä. Molempiin liittyy mielikuva ihmismassasta, mutta jälkimmäisessä tapauksessa on oletettava tämän ”valtakulttuurin” olevan kuitenkin eliitin eli pienen ryhmän ylläpitämää.

5 Puolueiden suhteet – erontekoja ja yhteenliittymiä

Tässä luvussa käsittelen puolueiden suhteita ja sitä, miten niitä rakennetaan puolueiden julkaisuissa. Suhtaudun tekstien kirjoittajiin ja tekstit hyväksyneiden kokousten osallistujiin aktiivisina ja tietoisina toimijoina, jotka tekevät tarkoituksensa palvelevia valintoja. Tästä näkökulmasta arvioin sitä, millaisia asetelmia teksteissä luodaan puoluekentälle sijoittamalla puolueet eritavoin toisiinsa nähden.

Maahanmuutto on yksi selkeimmin puolueita erottavia tekijöitä. Kristillisdemokraattisen puolueen ohjelmissa maahanmuutto esitetään useimmin humanitaarisesta näkökulmasta, jossa painottuvat erilaiset tukitoimet osallisuuden lisäämiseksi. Lisäksi tuodaan esille maahanmuuton taustalla olevia moninaisia syitä. Perussuomalaisen puolueen julkaisuissa sen sijaan maahanmuutto esitetään lähinnä osasyynä, ja useissa kohdissa jopa pääasiallisena syynä, erinäisille yhteiskunnallisille ongelmille.

”On tärkeää ymmärtää, että koulutusta ei tarvitse ainoastaan työhön tuleva ulkomaalainen kotoutuakseen, vaan myös työyhteisön osaamista on usein tarpeen lisätä. Monikulttuuriosaamisesta hyötyy paitsi työyhteisö itse, myös henkilöstön kohtaamat asiakkaat, sidosryhmät ja muut yhteistyötahot.” (Kristillisdemokraattinen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2016 s. 8–9)

”Tiukka maahanmuuton kontrolli ja paluumuutto ovat tärkeimmät maahanmuuton haitoilta suojautumisen keinot – minkäänlaisella valistuksella, ohjaamisella tai kotouttamisella ei päästä vaadittaviin tuloksiin.” (Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka s.4)

Perussuomalaisten teksteissä maahanmuuttajien kotoutumista vähätellään ja moititaan useassa kohdassa, vaikka samalla Perussuomalaiset haluavat aktiivisesti eristää maahanmuuttajataustaiset lapset *”-- omiin luokkiinsa opettelemaan suomen kieltä ja suomalaisia tapoja.”* (Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka s.8.) Kristillisdemokraatit puolestaan puhuvat kotoutumisen puolesta ja tuovat esille sen, että kotoutuminen ei ole yksisuuntainen tehtävä, vaan myös vastaanottavan yhteiskunnan on oltava tulijalle avoin.

Puolueita selkeästi jakaviin aiheisiin kuuluu myös se, miten puolueita kuvataan suhteessa toisiinsa. Kristillisdemokraattisen puolueen teksteissä halutaan selvästi erottautua perussuomalaisista ja korostaa *asialinjaa*. Puhuja pyrkii selkeästi erottamaan perussuomalaisten edustaman populismin ja ”perinteisen” arvokonservatismiin toisistaan ja ulottamaan saman eron myös puolueiden välille.

”Kirkkojen perinteisten arvojen puolustamista ei pidä jättää populistille, joiden ratkaisut ilmastonmuutoksen, kansainvälisten kaupan, köyhyyden poistamisen tai maahanmuuttajien kotouttamisen suhteen eivät kestä päivänvaloa. Oikea arvokonservatiivisuus on päinvastoin edistyksen ja inhimillisyyden tae.” (KD-lehti 21.11.2016)

”KD on asiapuolue, jolle totuus on tärkeä. Puolueen eduskuntaryhmä ja kunnanvaltuutetut panostavat asiantuntemukseen. Poikkeukset vahvistavat säännön, kun vuosittain parin valtuutetun möläytykset pääsevät vääristämään julkikuvaa.” (KD-lehti 21.11.2016)

Yllä olevissa lainauksissa kirjoittaja vetoaa kuulijaan asettamalla vastakkain oikean arvokonservatiivisuuden ja ”väärän” populistisen arvokonservatiivisuuden. Samalla erotetaan mediakohuja aiheuttaneet kristillisdemokraatit pieneksi joukoksi, joka on ikään kuin erehtynyt astumaan populistien maaperälle. Kristillisdemokraattisen puolueen teksteissä perussuomalaisia kuvaillaan muun muassa kiihkonationalisteiksi, mikä samalla korostaa kristillisdemokraattien maltillisuutta. Kristillisdemokraatit ovat asiantuntijoita, jotka lisäksi toimivat kristillisten arvojen mukaisesti. Heidän näkemyksiään ei siis sinänsä esitetä neutraaleina, vaan *maltillisen ja harkitun poliittisina*. Perussuomalaisen puolueen teksteistä sen sijaan on luettavissa paitsi näennäinen neutraalius, joka perustuu ajatukseen siitä, että puolue tuo esille ”viralliselle linjalle” epämieluisia totuuksia, myös selkeä yhteyksien rakentaminen kristillisdemokraattisen ja oman puolueen välillä.

”RAUHASSA eläminen on ollut viime aikoina koetuksella. Kirkkoa on tylytetty, suvivirrestä kiistellään, kiltistä Päivi Räsäsestä ollaan väkisin tekemässä rikollista Raamatun siteeraamisesta. Lihaa ei saisi syödä, vanhalla diesel-Toyotalla ei saisi ajaa, etelässä ei saisi käydä. Pieniin, tavallisille ihmisille tärkeisiin asioihin kajotaan - kouluun, autoiluun, ruokaan ja asumiseen. Suuri osa suomalaisten välttämättöminä tai nautinnollisina pitämistä asioista on siirretty paheksuttujen listalle.”
(Perussuomalainen 1/2020)

Lainaus tukee tulkintaani siitä, että perussuomalaisen puolueen teksteissä pyritään esittämään näiden kahden puolueen välit lähes päinvastaisella tavalla kristillisdemokraatteihin verrattuna. Lainauksessa viitataan Päivi Räsäsen kirjoituksista tehtyihin tutkintapyyntöihin. Kirjoituksia on epäilty voitavan tulkita kiihottamisena kansanryhmää vastaan. Samanlaisia tutkintapyyntöjä on tehty myös Perussuomalaisen puolueen jäsenistä ja tulkitsen tämän olevan osasyynä siihen, miksi nimenomaan Päivi Räsänen on nostettu tällä tavalla esille. Huomionarvoista on myös se, miten häntä kuvataan. Tekstissä Päivi Räsänen on paitsi poliittisen vainon uhri myös kiltti sellainen.

6 Pohdinta ja yhteenveto

Selkeästi molempien puolueiden teksteissä esille tuleva lähtöoletus on se, että on olemassa asia, jota kutsutaan tässä genderismiksi. Tämä ohjaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin liittyviin kysymyksiin suhtautumista, kun lähtöoletuksena on, että kyseessä on ensisijaisesti ideologinen valtapeli. Kuten luvuissa 4.1 ja 4.2 esitän, binäärinen biologisia eroja korostava sukupuolikäsitys ja tasa-arvon ymmärtäminen tämän kautta ovat muun muassa translain uudistuksen, sukupuolineutraalin avioliittolain ja lasten adoptioon liittyvien uudistusten vastustamisen taustalla. Tasa-arvo ymmärretään rakenteellisen tai muun aktiivisen syrjinnän puuttumisena sen sijaan, että tarkasteltaisiin toteutunutta epäoikeudenmukaisuutta. Tätä käsitystä tukee ajatus siitä, että Suomessa on jo saavutettu (binääristen) sukupuolten tasa-arvo. Yhteisenä teemana analyysissä nousi esille myös tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävien reformien vastustaminen lapsen etuun vedoten.

Lisäksi kummankin puolueen julkaisuissa esitetään väitteitä siitä, että olisi jonkinlainen ”virallinen Suomi” tai eliitti, joka sallii vain tietynlaiset mielipiteet. Teksteissä esiintyy huoli konservatismiin ja kristinuskon alaspääntä yhteiskunnassa sekä sanan- ja uskonnonvapauden kaventumisesta tämän virallisen, vasemmistoliberaalin eliitin toiminnan seurauksena. Kristillisdemokraattien teksteissä painopiste on erityisesti uskonnonvapaudessa ja perussuomalaisien teksteissä sananvapaudessa, vaikka päällekkäisyyttä löytyy myös runsaasti.

Puolueiden suhtautuminen toisiinsa, jota käsittelem luvussa 5, tulee teksteissä esille keskenään ristiriitaisena. Aineistosta käy ilmi, kuinka kristillisdemokraatit pyrkivät erottautumaan perussuomalaisista painottamalla puolueen asialinjaa ja vertaamalla sitä perussuomalaisien harjoittamaan populismiin. Perussuomalaiset taas varsin selvästi pyrkivät sijoittamaan puolueet samaan kulmaan poliittisella kentällä.

Kuten teoreettista taustaa käsittelevässä luvussa totesin, puhe sekä toisintaa että luo todellisuutta. Tästä sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta tarkastellen voidaan todeta erinäisiä puheella olevia seurauksia. Seurauksilla tarkoitan sitä, miten eri ihmisryhmiä ja ilmiöitä tullaan asemoineeksi yhteiskunnallisesti puolueteksteissä. Yhtenä merkittävänä puoluetekstien maailmankuvaa määrittävänä asemointina pidän uskonnon arvottamista valkoisuuden ja länsimaisuuden kautta. Aineistosta piiryy varsin selvästi kuva uskonnosta hyvänä ja kannatettavana, kun se on valkoista ja länsimaalaista, ja toisaalta uhkana, jota täytyy eri tavoin kontrolloida, kun se on rodullistettujen ihmisten toteuttamaa. Vastakkain asettuvat valkoinen länsimainen kristillisyys, joka esitetään lähtökohtaisesti tasa-arvoisena ja vaarattomana sekä vieras islam, joka esitetään uhkaavana ja

lähtökohtaisesti ihmisten (erityisesti sukupuolten välistä) epätasa-arvoa lisäävänä. Uskonto kytkeytyy teksteissä paitsi niissä esiintyviin käsityksiin sukupuolista ja tasa-arvosta myös kulttuurirasistisiin oletuksiin maahanmuuttajien lähtömaista. Kuten luvussa 2 esittelemässäni Lähdesmäkin ja Saresman (2014) tutkimuksessa todettiin, islamin asemoiminen tasa-arvoiselle ja kehittyneelle länsimaiselle kulttuurille vastakkaisena palvelee vallitsevien yhteiskunnallisten hierarkioiden ylläpitoa myös tässä käsittelemässäni aineistossa. Samalla anti-gender-keskustelu yhdistyy saumattomasti nationalismiin, mitä pidän osoituksena analyysin tulosten paikallisuudesta.

Tutkielma osoittaa osaltaan sen, että vaikka Suomea usein markkinoidaan tasa-arvon mallimaana ja tasa-arvo-ongelmien olemassaolo saatetaan jopa kieltää, ei Suomi kuitenkaan ole immuuni tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia vastustaville diskursseille. Tutkielma osoittaa, kuinka kaksi poliittisen päätöksen teon keskiössä olevaa puoluetta käyttävät anti-gender-retoriikkaa ja osaltaan muokkaavat näin julkista keskustelua tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja ihmisoikeuksista. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa kristillisdemokraatteja ja perussuomalaisia äänesti yhteensä 21,4 % äänestäneistä (Tilastokeskus 24.4.2019). Tästä voidaan päätellä, että ilmiöllä on joko laajan ihmisjoukon tuki, äänestäjät eivät ole tietoisia ilmiöstä ja äänestävät muiden kysymysten pohjalta tai he ovat valmiita hyväksymään sen osana kannattamansa puolueen politiikkaa. Kyseessä ei siis Suomessakaan ole marginaalinen ilmiö, vaan toiminta on järjestäytyntä ja siihen osallistuvat poliittisesti vaikutusvaltaiset yhdistykset.

7 Lähteet

Bracke, Sarah & Dupont, Wannes & Paternotte, David (2017) *“No prophet is accepted in his own country”*: Catholic anti-gender activism in Belgium teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.

Dupréel, Eugene (1948) *Sociologie générale*. Presses Uniersitaires de Frace, Paris, 181-182.

Garbagnoli, Sara (2017) *Italy as a lighthouse: Anti-gender protests between “anthropological question” and national identity* teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.

Girtli Nygren, Katarina & Martinsson, Lena & Mulinari, Diana (2018) *Gender Equality and Beyond: At the Crossroads of Neoliberalism, Anti-Gender Movements, “European” Values, and Normative Reiterations in the Nordic Model*. *Social Inclusion* Vol. 6 Issue 4: 1-7.

Graff, Agnieszka & Korolczuk, Elzbieta (2017) *“Worse than communism and Nazism put together”*: War on gender in Poland teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.

Hark, Sabine & Villa, Paula-Irene (2015) *“‘Anti-Genderismus’ – Warum dieses Buch?”* teoksessa *Anti-Genderismus. Sexualität und Geschlecht als Schauplätze aktueller politischer Auseinandersetzungen*. Sabine Hark & Paula-Irene Villa, 7–13. Bielefeld: Transcript.

Honkasalo, Julian (2020) *Gender-ideologia ja sivilisaation romahtamisen kuvitteellinen uhka*. *Politiikasta* lehti 1.10.2020.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993) *Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet* teoksessa Arja Jokinen, *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino Tampere, 17–47.

Kantola, Johanna & Lombardo, Emanuela (2017) *Gender and Political Analysis*. Palgrave London.

Kováts, Eszter & Pető, Andrea (2017) *Anti-gender discourse in Hungary: A Discourse without a movement?* teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.

Kováts, Eszter & Pöim, Maari (toim.) (2015) *Gender as a symbolic glue: The position and role of conservative and far right parties in the anti-gender mobilizations in Europe*. FEPS – Foundation for European Progressive Studies.

Kuhar, Roman (2015) *“Konec je sveta, kakršnega poznamo: populistične strategije nasprotnikov Družinskega zakonika.”* *Časopis za kritiko znanosti* 260: 118–132.

- Kuhar, Roman & Patternotte, David (2017) *Mobilizing against Equality. Anti-gender campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.
- Lähdesmäki, Tuuli & Saresma, Tuija (2014) *Reframing Gender Equality in Finnish Online Discussion on Immigration: Populist Articulations of Religious Minorities and Marginalized Sexualities*. NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research, Vol. 22, No. 4, 299–313.
- Mayer, Stefanie & Sauer, Birgit (2017) “Gender ideology” in Austria: Coalitions around an empty signifier teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.
- Moss, Kevin (2017) *Russia as the saviour of European civilization: Gender and the geopolitics of traditional values* teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.
- Palonen, Kari (1997) *Kootut retoriikat*. Jyväskylän yliopisto: Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 11.
- Patternotte, David & Kuhar, Roman (2018) *Disentangling and Locating the Global Right. Anti-Gender Campaigns in Europe Today*. Politics and Governance, Volume 6, Issue 3, Pages 6–19.
- Perelman, Chaim (2007) *Retoriikan valtakunta*. Suom. Leevi Lehto. Vastapaino Tampere.
- Perelman, Chaim & Olbrechts-Tyteca, Lucie (1971) *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. University of Notre Dame Press.
- Petö, Andrea (2015) *Epilogue: ”Anti-Gender” Mobilisational Discourse of Conservative and Far Right Parties as a Challenge for Progressive Politics* teoksessa Eszter Kováts & Maari Pöim (toim.) *Gender as a symbolic glue: The position and role of conservative and far right parties in the anti-gender mobilizations in Europe*. FEPS – Foundation for European Progressive Studies, 126–131.
- Saarinen, Risto (2020) *Kansallisvaltion kaipuu: eurooppalainen oikeistopopulismi ja uskonto*. Poliitikasta lehti 6.10.2020.
- Saresma, Tuija (2020) *Antigender-liike, kristillisyys ja oikeistopopulismi: sukupuolen politiikkaa*. Poliitikasta lehti 19.10.2020.
- Stambolis-Ruhstorfer, Michael & Tricou, Josselin (2017) *Resisting “gender theory” in France: A fulcrum for religious action in a secular society* teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.
- Valtari, Salla (2014) *Sukupuolineutraali avioliitto: askel kehityksen tiellä vai yhteiskunnan perustan murentaja? Vuosina 2010–2013 käydyin avioliittolakikeskustelun retorinen analyysi*. Pro Gradu -tutkielma. Sosiologia. Tampere: Tampereen yliopisto.

Wendt, Sarah & Zannettino, Lana (2014) *Domestic violence in diverse contexts: A re-examination of gender*. Routledge Oxon & New York.

Villa, Paula-Irene (2017) “*Anti-genderismus*”: *German angst?* teoksessa Roman Kuhar & Daavid Patternotte. *Mobilizing Against Equality. Anti-gender Campaigns in Europe*. Roman & Littlefield International London & New York.

Vuori, Jaana. Retoriikan analyysi. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tietoarkisto. Viitattu 9.2.2021.

Tilastokeskus. 24.4.2019 *Eduskuntavaalit 2019, tarkastuslaskennan tulos*.
https://www.stat.fi/til/evaa/2019/evaa_2019_2019-04-24_tie_001_fi.html viitattu 19.4.2021.

Laki hedelmöityshoidoista 22.12.2006/1237 4. luvun §23 Tiedonsaantioikeus.

Liite 1

Luettelo aineistona käyttämästäni julkaisuista:

Kristillisdemokraattien tasa-arvo ja yhdenvertaisuusohjelma 2017
Lapsiystävällinen Suomi: Kristillisdemokraattinen ohjelma lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi 2018
Kristillisdemokraattien maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2016
Perussuomalainen koulutuspolitiikka 24.9.2018
Perussuomalainen maahanmuuttopolitiikka 21.1.2019
Perussuomalainen media- ja kulttuuripolitiikka 13.1.2020
Perussuomalainen sosiaalipolitiikka 21.1.2019

Esa Erävalo. Luterilaiset arvot ja Kristillisdemokraatit. KD-lehti 18.12.2017
Esa Erävalo. Arvokonservatiivien heikko tunneviestintä. KD-lehti 21.11.2016
Kristiina Kunnas. Vaarallinen vapaus. KD-lehti 26.11.2019
Kristiina Kunnas. Some tuomitsee ja rankaisee – ei armahda. KD-lehti 21.6.2018
Kristiina Kunnas. Lupauslistat ei – turvallisuus kyllä! KD-lehti 3.4.2019
Kristiina Kunnas. Kiihkeä kansallismielisyys ei vetoa suureen enemmistöön. KD-lehti 29.5.2019
Matias Turkkila. Torilla. Perussuomalainen 8/2019
Matias Turkkila. Sairas maa. Perussuomalainen 2/2020
Matias Turkkila. ”Suvaitsevainen” vasemmisto ja O’Sullivanin laki. Perussuomalainen 4/2020
Matias Turkkila. Setämies vai violettitukka. Perussuomalainen 5/2019
Matias Turkkila. Linnoitus ja linnanpiha. Perussuomalainen 11/2020
Matias Turkkila. Maailma muuttuu – kuka määrää? Perussuomalainen 10/2020
Matias Turkkila. Miten perussuomalainen liike muuttaa maailmaa, jos se saa lisää kannatusta?
Perussuomalainen 1/2020